

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Patriarkala män och toffelhjältar

En kvalitativ studie om det professionella arbetet med våldsutsatta män i nära relationer

Kajsa Järnehage och Karin Rönnblom

Kandidatuppsats SOPA63

VT 2016

Handledare: David Hoff

Abstract

Authors: Kajsa Järnehage and Karin Rönnblom

Title: Patriarchal men and henpecked husbands

Supervisor: David Hoff

Assessor: Elizabeth Martinell Barfoed

Intimate Partner Violence (IPV) is a social problem that exists among all groups in society. But little attention have been paid to women's violence against men. The focus of this thesis is to find out, through the eyes of the professionals, how the traditional concepts of gender affect the job with men who have been subject to IPV in heterosexual relationships. Through semi structured interviews, we spoke to ten professionals who are working with IPV. They are working therapeutically with both men and women who are either a victim or a perpetrator of IPV. We used gender theory, in combination with theories about the ideal victim and stigma, to analyze our data. We found that the professionals unconsciously are affected by the traditional concepts of gender, for instance by using normative assumptions. They pointed out that it's a result of being part of the society. The professionals have experienced that the gender norm in a way inhibit male victims of IPV to seek help. The reason, according to our respondents, is that men have trouble seeing themselves as victims as a consequence of the traditional male role. The male role includes being strong, masculine and able to take care of yourself. Being a victim creates a deviation from that role, which leads to difficulties in identifying yourself as a man and as a victim. Most men feel ashamed when they realize they are a subject to IPV. Because of this, the professionals believe, very few men seek help. If they do seek help they have a hard time opening up, according to the professionals, which will make their work harder. The professionals in our study also pointed out that the men have experienced that other professionals rarely take male victims seriously. This is yet another reason, they believe, that these men do not care to seek help. Furthermore, this results in a lack of resources that are specified to provide help for men who are victims of IPV because there are not enough men who ask for it. These men are the hidden statistics and they do not come forward.

Key words: Intimate partner violence, domestic violence against men, male victims, professional social workers, gender roles, masculinity, abused men, stigma, the ideal victim.

Innehållsförteckning

Förord	4
Problemformulering	5
Syfte	7
Frågeställningar	7
Kunskapsläget	7
<i>Litteratursökning</i>	7
<i>Könsnormernas karaktär</i>	8
<i>De våldsutsatta männen</i>	9
<i>Den professionella hjälpen</i>	10
Teorier och begrepp	11
<i>Michael P Johnsons begrepp</i>	11
<i>Genus och maskulinitet</i>	12
<i>Det könade våldet</i>	13
<i>Avvikelse och stigmatisering</i>	14
Metod och metodologiska överväganden	14
<i>Genomförande</i>	15
<i>Urval</i>	15
<i>Bearbetning och analys</i>	16
<i>Arbetsfördelning</i>	17
<i>Metoddiskussion</i>	17
<i>Forskningsetiska överväganden</i>	18
Resultat och analys	20
<i>Maskulinitetsnormen och dess utopiska ideal</i>	20
<i>“Det är aldrig svart eller vitt” - Om våldets olika nyanser</i>	22
<i>Alla drabbas men ingen träder fram</i>	26
<i>Det professionella bemötandet och stereotypa föreställningar</i>	29
<i>“Han slog henne” - Om professionellas omedvetna normer</i>	34
Avslutande diskussion	36
Referenser	40
Bilaga 1: Informationsbrev	43
Bilaga 2: Intervjuguide	44

Förord

Vi har valt att studera detta ämne då vi tycker det är viktigt att lyfta fram utsatta grupper som inte får ta plats i samhällsdebatten. Vi har både ett intresse för genus och därför föll det sig naturligt att studera hur män och kvinnor kan behandlas olika. Vi vill tacka våra respondenter för att vi fick en inblick i deras arbetssituation och för att de tog sig tiden att belysa detta ämne för oss. Utan er hade detta inte varit möjligt. Vi vill även tacka vår handledare David Hoff som gett oss bra vägledning genom processens gång.

Problemformulering

Våld i nära relationer är ett socialt problem som ofta sker bakom stängda dörrar. Det finns därför enligt forskningen ett stort mörkertal som vi inte vet någonting om (se Barber 2008; Machado, Hines & Matos 2016; Migliaccio 2001; Thureau, Blanc-Louvry, Thureau, Gricourt & Proust 2015 m.fl.). När vi talar om våld i nära relationer talar vi främst om mäns våld mot kvinnor. Detta har länge setts som ett samhällsproblem och förklaras ofta utifrån könsmaktsordningen, patriarkala strukturer samt mäns egenskaper och beteende (Hines, Brown & Dunning 2007; Jönsson 2010:75-77; Kumar 2012). Det har vidare påverkat samhällets benägenhet att få bukt med problemet vilket bland annat har lett till att flera lagar och särskilda stödinsatser har tillkommit för att skydda och hjälpa de utsatta kvinnorna (Brå 2014:16-17; Jönsson 2010:75-77).

Studier visar dock att även män blir utsatta för våld i nära relationer av sina kvinnliga partners och trots att det inte är lika vanligt eller att våldet oftast inte är lika grovt, förekommer det i samhället och är därmed ett problem (Barber 2008; Brå 2014:7-10; Hines, Brown & Dunning 2007; Kumar 2012; Thureau et al. 2015). Swan, Gambone, Caldwell, Sullivan och Snow (2008) menar dock att motiven för våldet ofta ser olika ut hos könen men att det psykiska våldet är det vanligaste våldet bland båda könen, framförallt vanligt är det att män blir utsatta av det psykiska våldet från sin kvinnliga partner (Kumar 2012; Nybergh, Taft, Enander & Krantz 2013; Nybergh, Enander & Krantz 2016). Kvinnors våld mot män verkar dock vara ett tabubelagt ämne som ofta ignoreras och blir trivialiserat. Det finns väldigt lite information i samhället om kvinnors våld mot män i nära relationer samt få renodlade organisationer för enbart män som de våldsutsatta kan vända sig till för att få hjälp (Thureau et al. 2015). Hines, Brown och Dunning (2007) hävdar att detta beror på att systemet är uppbyggt på att våld i nära relationer handlar om mäns våld mot kvinnor. Modellerna som används för att ändra ett våldsamt beteende utgår till exempel enligt Swan et al. (ibid.) från att män är våldsutövarna och kvinnorna de utsatta. Det leder vidare till att många män ofta drar sig från att anmäla och söka hjälp (Barber 2008:35). Trots att det inte finns många renodlade krisjourer eller organisationer för våldsutsatta män i nära relationer, finns möjligheten att vända sig till socialtjänsten i kommunen och kriscentrum som vänder sig till alla våldsutsatta, oavsett kön. Där kan man få hjälp med sin situation, framförallt i form av samtalsstöd.

Den generella bilden av våld i nära relationer är att det är en man som fysiskt slår sin kvinnliga partner (Barber 2008; Burcar 2005). Det här beror enligt Burcar (2005) på de stereotypa antaganden och könsnormer om "manlighet" som råder i samhället och som kopplas ihop med de normer som råder kring förövare. Nils Christie (i Lindgren & Lundström 2009:309-310 samt Lundgren, Pettersson & Tiby 2003:77) talar om "det ideala offret" som innebär att offret bör vara en kvinna för

att kunna klassas som ett legitimt offer och accepteras som det av samhället. En man passar således inte in i den mallen. Barber (2008) menar att en man som blir utsatt för våld av sin kvinnliga partner därmed upplever skam och är rädd att bli förlöjligad eftersom han inte passar in i könsnormen, vilket kan vara ytterligare en förklaring till varför få män söker professionell hjälp. Vi är intresserade av att få en djupare förståelse för hur könsnormerna påverkar stödet och hjälpen för våldsutsatta män och vårt huvudsakliga teoretiska ramverk kommer därför att utgå ifrån ett genusperspektiv. Vi kommer framförallt att använda oss av Hirdman (2001) och Connell (2008) men vi kommer även diskutera hur offer och förövare kan ses i relation till genus och könsnormer och då kommer vi bland annat att utgå ifrån Nils Christies (ibid.) teori om det ideala offret. Utifrån att vi valt att diskutera genus kommer vi även att använda oss av Goffmans (2011) teori om stigmatisering för att förstå vad som händer med individen när denne går utanför könsnormen.

Vilka normer, egenskaper och attribut vi tillskriver en man i dagens samhälle är vidare något som människan har konstruerat och därför kommer vår vetenskapsteoretiska utgångspunkt att vara socialkonstruktivistiskt. Synsättet innebär att sociala egenskaper, kategorier och företeelser konstrueras och rekonstrueras genom ett samspel mellan individer. Genom att studera empirin via detta synsätt kommer vi lättare kunna upptäcka och få en förståelse för hur konstruktionen av den sociala verkligheten och könsnormerna påverkar våldsutsatta män och hjälpen och stödet de kan få (Bryman 2011:341,36-39; Burr 2015; Wenneberg 2010).

För att kunna få bukt med dessa stereotypa och normativa antaganden måste vi inneha mer kunskap som kan utmana könsnormerna och skapa en mer komplex bild. Hines, Brown och Dunning (2007) hävdar att vi inte besitter tillräckligt med kunskap om våldsutsatta män på grund av att de inte studerats på gräsrotsnivå i samma utsträckning som våldsutsatta kvinnor studerats. Med vår studie vill vi bidra med en inblick i den professionella sfären och vad de professionella som arbetar på socialtjänsten och kriscentrum, där männen kan få hjälp, har för erfarenheter kring kvinnors våld mot män i nära relationer. Genom att studera de som arbetar direkt med de våldsutsatta männen kan vi nå en ökad förståelse för i vilken utsträckning könsnormernas utformning kan påverka det professionella arbetet, behandlingen och hjälpen som finns att tillgå för våldsutsatta män. Detta är viktigt att förstå för att de våldsutsatta männen ska kunna få den hjälp och stöd de behöver.

Syfte

Syftet är att utifrån professionellas perspektiv undersöka hur konstruktionen av genus och könsnormerna i samhället kan påverka arbetet med våldsutsatta män inom våld i nära relationer.

Frågeställningar

- Vad har de professionella för erfarenheter kring kvinnors våld mot män i nära relationer?
- Vilken betydelse menar de professionella att könsnormerna i samhället har för arbetet med de våldsutsatta männen?

Kunskapsläget

I detta kapitel presenterar vi den tidigare forskning som finns inom området vilket tillsammans med våra teorier är tänkta att utgöra ett ramverk för vår studie. Den tidigare forskningen om våld i nära relationer utgörs i hög grad av studier kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Vi har dock hittat studier som fokuserar på våldsutsatta män samt våld i nära relationer generellt som är relevant för vår studie. Vi använder oss vidare av både svensk och internationell forskning. Vi börjar med att beskriva hur vi har gått tillväga när vi hittat den tidigare forskningen för att sen sammanfatta och presentera den under tre olika teman: *könsnormernas karaktär*, *de våldsutsatta männen* och *den professionella hjälpen*.

Litteratursökning

För att sätta oss in i kunskapsläget sökte vi på peer-reviewed vetenskapliga artiklar i databasen vid Lunds Universitet (LUBsearch). Den första sökningen som gjordes var generell för att få en bättre överblick i ämnet och vi använde oss av sökorden *våld i nära relationer*, *våldsutsatta män*, *domestic violence* samt *intimate partner violence*. Vi märkte direkt att majoriteten av artiklarna fokuserade på mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Vi valde då att försöka smalna av detta ytterligare genom att lägga till sökord så som *kvinnors våld mot män*, *domestic violence against men*, *battered men* samt *intimate partner violence + men + professionals* som gav oss aningen fler artiklar. Utifrån de relevanta artiklarna vi hittade på området, tittade vi på vilka referenser de

använde och sökte oss vidare genom detta sätt. På så sätt kunde vi få en bättre bild av kunskapsläget och märkte även att många referenser var återkommande så som Connells maskulinitetsteori. Urvalet av forskning baserades på vår bedömning av vad som är relevant för vår studie samt av vad som är representativt av den tidigare forskning som finns på ämnet och som kan kopplas till vår empiri. Den forskning vi valt belyser alla olika delar av det vi vill undersöka och tillsammans anser vi att studierna utgör en tillräckligt bred grund för att kunna besvara vår uppsats syfte och frågeställningar.

Könsnormernas karaktär

Normer är sociala konstruktioner som människan har skapat och som alla tar del av (Bryman 2011:341, 36-39). Det är viktigt att få en förståelse för hur normerna ser ut och hur de påverkar oss när vi studerar våldsutsatta män. Den tidigare forskningen diskuterar könsnormernas betydelse i förhållande till de våldsutsatta männen och framhåller att samhällets stereotypa föreställningar om maskulinitet och traditionella könsroller påverkar männens bild av sig själva, hur de tror att andra uppfattar dem och hur de bör vara och agera (Alfredsson, Ask & Von Borgstede 2016; Hogan, Hegarty, Ward & Dodd 2012; Migliaccio 2001; Thureau et.al 2015). Enligt könsnormerna och de stereotypa föreställningarna anses män vara mer aggressiva, förtryckande och inneha mer makt medan kvinnor anses vara de som är förtryckta och mottagare av all form av våld (Kumar 2012). Detta leder enligt Thureau et.al (ibid.) och Migliaccio (2001) till att män upplever att deras maskulina identiteter utmanas och ifrågasätts om de utsätts för våld av sin kvinnliga partner, och känslor av skam och skuld uppstår. Dessa män går utanför könsnormen som säger att våld i nära relationer handlar om mannens våld mot kvinnan.

Barber (2008) pekar på att våld i nära relationer som socialt problem ofta tar form i samhället utifrån en vinkel där mannen är utövare och kvinnan är utsatt. Kvinnors våld mot män är ett ämne som tenderar att bli trivialiserat eller till och med ignorerat i dagens debatt enligt författaren. Allt fokus ligger på männens våld och på grund av detta är kvinnors våld mot män ett område som vi idag vet ganska lite om. Hines, Brown och Dunning (2007) argumenterar också för att vi inte besitter tillräcklig kunskap om våldsutsatta män eftersom de inte systematiskt studerats på gräsrotsnivå i samma mån som man studerat våldsutsatta kvinnor.

Alfredsson, Ask och Von Borgstede (2016) hävdar att det behövs en ökad medvetenhet i samhället kring våld i nära relationer för att få bukt med stereotypa antaganden om att detta är något som endast sker i vissa bestämda grupper. De menar även att fler informationskampanjer och mer upplysning kring ämnet måste nå ut i samhället då deras studie visade en okunskap bland allmänheten och respondenterna i deras studie kring våld i nära relationer.

De våldsutsatta männen

Men hur ser då våldet ut egentligen? Det råder en viss tvetydighet i vad som egentligen innefattas i begreppet våld i nära relation och vi har således inte hittat en specifik definition. Den tidigare forskningen kring själva våldet i relationen framhåller att det psykiska våldet är vanligast och påverkar männen mest. Nybergh, Enander och Krantz (2016) kommer i sin studie fram till att våldet som utövas av män och av kvinnor ser något annorlunda ut och att män inte i lika stor utsträckning upplever sig hotade av fysiskt våld. Dock användes emotionell kontroll i större utsträckning av kvinnliga utövare, som till exempel förolämpningar, nedvärderingar och förödmjukelse både privat och offentligt. Detta var effektivt, medvetet och övergripande i relationen. Det var vanligt att kvinnorna hotade att ta barnen ifrån männen och svartsjuka var ständigt närvarande och påverkade männen negativt. Flinck, Åstedt-Kurki och Paavilainen (2008) har utfört en intervjustudie på män som haft erfarenhet av våld i nära relationer och även de menar att männen rapporterade att de var utsatta för framförallt verbalt våld och utpressning vilket påverkade deras självkänsla och självförtroende negativt. Även Kumar (2012) och Nybergh et al. (2013) hävdar att det vanligaste är att kvinnor använder psykologiskt våld mot män.

Hines, Brown och Dunning (2007) diskuterar två kategorier som benämns som *Common couple violence* och *terroristic violence*, vilka grundar sig i Michael P. Johnsons (2008) teori om situationsvåld och intima terrorister. *Common couple violence* anses vara en "mildare" grad av våld och är den typen av våld som är vanligast. Personer som utsätts för *terroristic violence* är ofta utsatta för systematisk, allvarlig och frekvent fysisk misshandel som grundas i en önskan att utöva kontroll och få makt över sin partner. När det kommer till *common couple violence* eller situationsvåld så framhåller även Swan et al. (2008) att det är den vanligaste formen av våld och att kvinnor och män i lika stor utsträckning kan vara utövare medan det i väldigt stor utsträckning är män som utövar *terroristic violence*. Lövestad och Krantz (2012) studerar både utövandet och utsattheten hos män och kvinnor i sin studie och fann att 63,9% av de utsatta männen också utövade våld. Detta innebär att våldet inte är svart eller vitt då båda parterna både kan vara utsatt för våld och utöva det.

När det kommer till motiv och anledningar till våldet hävdar Swan et al. (2008) att motiven för våld ser olika ut hos män och kvinnor. Hines, Brown och Dunning (2007) menar att våldsutövande kvinnor återger ilska, avundsjuka, hämnd eller våld som anledning till våldet samt som verktyg för kontroll och makt över sin partner. Trots detta framhåller Nybergh et al. (2013) att studier visar att män ofta tenderar att inte ta våldet på lika stort allvar och att de kan skämta bort att de är utsatta. De menar vidare att män i genomsnitt är mindre rädda för våldet än vad kvinnor är och upplever det

som lättare att undvika eller stoppa det. Däremot kommer Hines, Brown och Dunning (ibid.) fram till att många utsatta män trots allt uppvisar samma känslor som utsatta kvinnor. Vi finner således att det finns en viss motsägelse i forskningen kring mäns känsla av utsatthet. Oavsett vilken grad av allvar de upplever att våldet uttrycker sig som, är de trots allt utsatta för våld av sin partner och kan därför behöva stöd och hjälp för att komma ut ur situationen.

Den professionella hjälpen

Tidigare forskning visar dock att få män söker professionell hjälp. Vad beror detta på? Svårigheten i att bevisa att man är utsatt för våld i sin relation kan vara en anledning till varför det inte är så många män som söker hjälp eller berättar om sin situation (Barber 2008; Thureau et.al 2015). Hines, Brown och Dunning (2007) menar att en del män upplever att de befinner sig som våldsutsatt man i ett system för våldsutsatta kvinnor. Det, tillsammans med de könsnormer som finns i samhället om maskulinitet, gör att det ofta finns ett psykologiskt hinder hos män som gör att de gärna inte söker hjälp när de vart eller är utsatta för våld av sin kvinnliga partner (Thureau et.al 2015). Detta hinder tror forskare grundar sig i en manlig attityd, att inte visa sig svag och rädslan av att bli förlöjligade av omgivningen (Barber 2008; Flinck, Åstedt-Kurki & Paavilainen 2008; Kumar 2012; Migliaccio 2001).

Migliaccio (2001) har studerat berättelser från män som varit utsatta för våld av sin kvinnliga partner. Enligt honom är den huvudsakliga orsaken till att männen inte sökte hjälp tidigt i sin utsatta relation just rädslan av att de skulle förlora sin maskulina identitet vilket gjorde att de stannade kvar i den våldsamma relationen länge, innan vissa tillslut sökte hjälp. Även Machado, Hines och Matos (2016) kommer fram till liknande resultat och menar att dessa män upplever känslor av skuld och skam, en svårighet i att identifiera sig själva som offer samt en vag tilltro till den service och hjälp som finns att tillgå. Alla dessa faktorer bidrar till att många män inte söker professionell hjälp. De menar dock att de våldsutsatta männen först och främst vänder sig till familj och vänner för stöd och i andra hand till professionell hjälp.

Även de professionella terapeuterna själva hävdar att de föreställningar som finns kring våldsutsatta män kan utgöra ett hinder och en svårighet i arbetet (Hogan et. al 2012). Terapeuterna själva erkände även att de emellanåt blev förvånade över det fysiska, mentala och emotionella våldet som männen blev utsatta för men försökte dölja deras förvåning för att inte klienterna skulle känna sig obekväma. Terapeuterna påpekade att deras bild av utsatta förändrades när de kom i kontakt med våldsutsatta män då den blev mer realistisk och inte lika styrd av bilden av den goda kvinnan och onda mannen. Swan et al. (2008) menar att de modeller som professionella ibland använder i arbetet för att ändra ett våldsamt beteende inte fungerar lika bra på kvinnor eftersom de är baserade på

männens våldsutövande. Hogan et al. (2012) fann att arbetet med våldsutsatta män kretsade kring fördomar och en bristande förståelse i att män kan vara offer för våld i nära relationer. Detta, menar dem, leder till att även männen hade det svårt att se sig själva som offer. Studien tar även upp de professionellas egna föreställningar, bakgrund och värderingar och vikten av att vara medveten om dessa i mötet med våldsutsatta. Terapeuterna menade att det är en ständig utmaning att inte anta något om klienterna eller döma personerna utefter deras egna erfarenheter och bakgrund.

En annan bidragande faktor till varför färre män söker professionell hjälp som Thureau et.al (2015) har uppmärksammat i sin studie är att det finns väldigt lite information angående kvinnors våld mot män i nära relationer samt få organisationer man kan vända sig till som våldsutsatt man. Kvinnor får istället mycket information för att förebygga och stoppa våldet mot dem utförda av män och det finns flera instanser de kan vända sig till, vilket även Barber (2008) och Hines, Brown och Dunning (2007) skriver om i sina studier. Hines, Brown och Dunning (ibid.) menar att det ser ut så eftersom systemet bygger på att det enda våld som kvinnor utövar mot män är i självförsvar. Män blir därför dubbelt utsatta, både av sin partner och av insatssystemet som skulle kunna hjälpa männen att ta sig ur sin situation.

Teorier och begrepp

Våra teoretiska ramverk grundar sig i genusteori. Då vi skriver om våld i nära relation kommer vi att använda oss av Michael P. Johnsons (2008) kategorier för att förklara olika typer av våld. För att koppla vår empiri till genusperspektivet kommer vi att ta hjälp av Hirdman (2001) och Connell (2008). Utifrån genusperspektivet kommer vi vidare att diskutera hur könsnormer även återfinns i Nils Christies (i Lindgren & Lundström 2009 samt Lundgren, Pettersson & Tibby 2003) teori om det ideala offret och hur offer och förövare kan kopplas till genus och könsnormer. Utifrån att vi valt att diskutera genus kommer vi även att använda oss utav Goffmans (2011) teori om stigmatisering för att förklara vad som händer med individen när den går utanför sin könsnorm.

Michael P Johnsons begrepp

Michael P. Johnson (2008) är en av de första som har försökt att dela upp våldet och hävdar att det finns tre olika kategorier av våldsutövande i en relation. Den första kategorin kallar han för intima terrorister. Denna typ av våld är konstant, innefattar hög kontroll av den utsatta och är grovt fysiskt våld som är livsfarligt. Denna typ av våld utövas enligt Johnson (ibid.) nästan uteslutande av män. Kategori två kallar Johnson (ibid.) för situationsvåld. Detta våld är det som uppstår vid konflikter och i den specifika situationen och har därför inte ett kontrollerande syfte. Johnson (ibid.) menar att denna typ av våld är jämlikt utövat mellan män och kvinnor, och innefattar 86% av allt partnervåld. Den sista kategorin kallar Johnson (ibid.) för motvåld, som är det våldet en person utövar för att

skydda sig mot den intima terroristen - det vill säga ett typ av självförsvar. Den sista kategorin kommer dock inte att vara aktuell i vår uppsats. Michael P. Johnsons (ibid.) begrepp är intressanta och relevanta för vår analys av empirin.

Genus och maskulinitet

I detta avsnitt kommer vi att diskutera genus och maskulinitetsteori, utifrån Hirdman (2001) och Connells (2008) teorier. Hirdman (2001) skriver att kvinnans roll sedan lång tid tillbaka i historien har beskrivs som svag, i behov av omhändertagande och är underordnad mannen. Mannens roll har varit att försörja familjen, vara en stor stark manlig man och han har varit den som haft makt och rätt att bestämma. *Genuskontraktet* är det namn Hirdman (ibid.) använder för att beskriva detta, vilket innefattar de patriarkala strukturerna som vi kan se i vårt samhälle där vi gör skillnad mellan man och kvinna. Vi skiljer inte bara på könen utifrån biologiska skillnader utan vi har även konstruerat sociala skillnader utifrån könet som får direkta konsekvenser för de rättigheter och skyldigheter vi har. Men möjligheterna och begränsningarna har aldrig varit jämlika, vilket är grunden i genuskontraktet. Även om mannen är den som drar nytta av genuskontraktet, kan mannen lida i det eftersom det finns förväntningar på honom som en försörjande och stark man som ska uppfylla en viss nivå av maskulinitet (Hirdman 2001). Istället för att tala om en viss nivå av maskulinitet menar Connell (2008) att maskulinitet kan delas upp i olika kategorier. Han beskriver fyra olika kategorier inom maskulinitet där idealmannen har *hegemonisk maskulinitet*. Det är denna typ av man som Hirdman (2001) talar om ovan, som är stor och stark och försörjer sin familj. Den hegemoniska maskuliniteten är överordnad andra maskuliniteter och den upprätthåller patriarkala strukturer, det vill säga upprätthåller könsnormer som gör kvinnan underlägsen mannen (Connell ibid.). Män som tillhör den hegemoniska maskuliniteten är inte bara överordnade kvinnor utan är även överordnade andra män, som inte tillhör denna kategori. Sedan finns det den *delaktiga mannen* som delar idealet av den hegemoniska maskuliniteten men inte lever upp till kategorin helt och hållet. Men genom att eftersträva och stödja idealet får dem även de fördelar som den hegemoniska mannen har.

Connell (ibid.) beskriver vidare det han kallar för *underordnad maskulinitet*. Det är i den underordnade kategorin där män som bryter av från idealet hamnar. Inom denna kategori finner vi homosexuella män samt män som förknippas med egenskaper, intressen eller annat som enligt normen klassas som typiskt feminina. Denna kategori talar hela tiden om vad som är fel och står därmed i kontrast till den hegemoniska maskuliniteten som anses vara den rätta. Den sista kategorin är *de marginaliserade männen* som inte räknas in i kategorin män eftersom de inte tillhör normen över huvud taget, till exempel en väldigt ung pojke. Maskulinitetsnivån avgörs alltså utifrån hur väl en man passar in på idealet och utifrån detta uppnår mannen en viss status i samhället som kommer

innebära inkludering eller exkludering i olika sammanhang. Vi kommer att fokusera på den hegemoniska maskuliniteten samt den underordnade maskuliniteten i vår analys då dessa två är relevanta för våra empiriska fynd. Teorierna om genus och maskulinitet blir viktiga för att kunna analysera hur de professionella tänker att maskulinitetsnormen påverkar de våldsutsatta männen i deras syn på sig själva och i deras benägenhet att söka hjälp för sin situation eftersom detta kan påverka det professionella arbetet.

Det könade våldet

I detta avsnitt kommer vi att redovisa hur genus konstrueras och kan kopplas samman med våldsutsatt respektive våldsutövare. Vi kommer att ta upp manliga och kvinnliga egenskaper utifrån Burcar (2005) och hur dessa kan kopplas ihop med Nils Christies (i Lindgren & Lundström 2009 samt Lundgren, Pettersson & Tiby 2003) teori om det ideala offret. Män kopplas oftast ihop med våldsutövare i både media och forskning vilket kan förstås genom de stereotypa antaganden om män och ”manlighet” som råder i samhället (Burcar 2005). Burcar (ibid.) menar att den bild av manlighet som råder kan ses som en social konstruktion vilket innebär att vissa egenskaper och karaktäristiska drag kopplas samman med innebörden att vara av ett manligt kön i en viss tid. Dragen förändras över tid men förknippas idag oftast med styrka, aktivitet, handlingskraft, tuffhet, dominans och makt. Dessa drag kan ses i kontrast till de egenskaper som oftast kopplas samman med den våldsutsattes karaktärsdrag. En våldsutsatt ska istället vara svag, passiv, oskyldig, försvarslös och i behov av hjälp och stöd, vilket stämmer överens med de stereotypa dragen för kvinnan och ”kvinnlighet”.

Hur kan vi då koppla samman dessa begrepp med begreppen offer och förövare? Nils Christie (i Lindgren & Lundström 2009:309-310 samt Lundgren, Pettersson & Tiby 2003:77), myntade begreppet ”det ideala offret” där han tog upp typiska karaktärsdrag hos en våldsutsatt eller ett *offer* som han benämner det. Han menade att ett offer ska uppfylla vissa kriterier för att kunna klassas som ett legitimt offer av omvärlden. Ett offer ska vara svagt och är vanligtvis en kvinna, oförberedd på det inträffade, offret ska inte känna förövaren sedan innan, som även ses som ond i förhållande till offret som ses som god. Offret ska även ha en lagom kombination av inflytande och makt för att inte kunna hota den rådande normen kring en offerroll. I kontrast till detta skapas även den ideala våldsutövaren eller *förövaren* som då besitter makt, styrka och är därmed i överläge. Burcar (2005:21) menar att män i vår kultur idag förväntas att vara maktbenägna och våldsamma medan kvinnor förväntas vara tvärtom. ”Mannen” och ”offret” blir således varandras motpoler. Dessa begrepp blir viktiga för att kunna analysera de professionellas och samhällets syn på det manliga offret och vad det kan få för konsekvenser.

Avvikelse och stigmatisering

I detta avsnitt kommer vi att ta upp Goffmans (2011) teori om stigmatisering utifrån att inte passa in i sin könsnorm, som till exempel att vara offer och man som vi tar upp ovan, och hur det kan påverka samhällets förväntningar och agerande. I sin klassiska bok *Stigma* tar Goffman (ibid.) upp vad som händer om en människa anses ha en avvikande roll och identitet. Han menar att vi i samhället kategoriserar människor och ting i fack för att lättare kunna förstå och handskas med dem, vilket är väsentligt för att vi inte ska överbelastas med information. Vårt första intryck av personer utgår därför från våra normativa förväntningar och erfarenheter som skapar individens sociala identitet. Till exempel om individen är en man eller kvinna kommer hen, utifrån Goffmans (ibid.) teori, per automatik att tillskrivas egenskaper som vi förväntar oss att denne innehar. Det är när våra förväntningar inte stämmer överens med en persons faktiska egenskaper som det uppstår en diskrepans, till exempel när vi ser ett manligt offer. Diskrepanser som upplevs som motsägande på ett oönskat sätt med hur vi anser att en människa bör vara kan leda till att vi stämplar individen som utstickande och utsätter denne därmed för stigmatisering. Utifrån detta diskriminerar vi individerna på olika sätt och vi använder oss även av olika förklaringar till varför individerna inte passar in. Goffmans (ibid.) teori om stigma blir viktig för att kunna analysera de känslor som de professionella har erfarenhet av att männen besitter i situationer där de faller utanför sin könsnorm. Det ger oss möjlighet att analysera stigma och avvikande och vad det kan få för konsekvenser för männen.

Metod och metodologiska överväganden

Vi har valt socialkonstruktivism som vetenskapsteoretisk utgångspunkt. Detta innebär att i samspel mellan individer, konstrueras den sociala omvärlden. Perspektivet ifrågasätter därmed det som ses som självklart och naturligt. Skillnaderna mellan könen kan genom detta synsätt förstås som sociala konstruktioner som människan skapat (jfr Bryman 2011:341, 36-39; Burr 2015; Wenneberg 2010). Att vi valt detta beror på att vi är intresserade av hur konstruktionen av genus och könsnormer i samhället påverkar de professionellas arbete med målgruppen våldsutsatta män. Vi kommer att använda socialkonstruktivism till att se materialet ifrån det perspektivet och inte använda det som en teori som sådan.

Vi har genom kvalitativa intervjuer undersökt vad enskilda personer inom den professionella sfären har för kunskap och erfarenheter kring gruppen våldsutsatta män. Det vi undersökt är något som kan inte gå att generalisera då det handlar om människors tankar, känslor och åsikter vilket är något som är högst individuellt (jfr Ahrne & Svensson 2013:11). Eftersom vi ville undersöka respondenternas egna erfarenheter och kunskap ville vi ha en metod som inte var allt för strukturerad utan tillät respondenterna att tala om deras upplevelser av vad som var relevant vilket

ger oss fylliga och detaljerade svar. Detta gör att kvalitativ intervju passade oss bra som metod då kvalitativa studier ger utrymme för följdfrågor, flexibilitet och utveckling av resonemang, vilket ger tyngd på respondenternas egna synsätt och uppfattningar (jfr Bryman 2011:413).

Genomförande

Vi har formulerat ett generellt syfte och generella frågeställningar för att kunna fånga in en stor mängd information. Vi har även använt oss av öppna intervjufrågor för att kunna fånga perspektiv och kunskap från respondenterna som vi kanske inte hade reflekterat över annars. Vi har på så sätt även undvikit att begränsa vår studie alltför mycket från början vilket hade kunnat leda till att vi missat intressanta aspekter (jfr Bryman 2011:366-367).

När det kommer till val av intervjutyp har vi valt och genomfört semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att vi hade en intervjuguide som innehöll teman som vi ville beröra men vi hade fortfarande stor frihet att gå utanför dessa frågor och teman. Tanken var att vi skulle följa guiden på ett ungefär, för att se till så att vi fick svar på det vi var intresserade av men att vi också hade frihet att ställa nya frågor och ändra ordningen beroende på vilken vändning samtalet tog (jfr Bryman 2011:415).

Under själva intervjuerna fokuserade vi på att lyssna tålmodigt och reflekterande, att inte vara auktoritära, hålla god moral och inte döma respondenterna eller argumentera emot dem. Vi strävade även efter att endast ställa frågor och följdfrågor när det var lämpligt och vi avbröt inte utan bekräftade endast och uppmuntrade respondenterna att tala vidare (jfr Zetterquist & Ahrne 2013:39). Det var till vår fördel att personerna vi pratade med i nästan alla intervjuer gav utförliga svar om sin uppfattning och inte var rädda att prata och utveckla sina resonemang, vilket ledde till att de också hade en mer ledande roll i samtalet. Intervjuerna blev mellan 40-70 minuter långa och alla spelades in, efter godkännande från respondenterna själva. Vi var båda aktiva i intervjuerna och höll 5 av 7 intervjuer tillsammans. Två av intervjuerna genomförde enbart Karin. Intervjuerna genomfördes på respektive arbetsplats där vi satt i ett avskilt rum.

Urval

Vi har använt oss av ett målinriktat urval som innebär att vi valt respondenter som är relevanta för vår problemformulering och som har en tydlig koppling till vårt syfte och frågeställning (jfr Bryman 2011:350, 434). Vi valde därför att inrikta oss på professionella som arbetar direkt med målgruppen och som kommit i kontakt med män som blivit utsatta för våld i nära relationer. De organisationer vi vände oss till hade olika benämningar på sin organisation, såsom till exempel kriscentrum eller familjefridsteam. De arbetade med ärenden som innefattar våld i nära relationer på uppdrag av socialtjänsten och de erbjöd service och bistånd till både den utsatta och till utövaren. Ofta var insatserna i form av samtalsstöd men vissa av organisationerna bedrev även utredningar.

Alla respondenter var socionomer och de flesta hade en steg 1-utbildning, antingen psykodynamisk eller kognitiv beteendeterapi (KBT). Alla organisationer hittades initiiellt via sökning på sökmotorn Google. Vi kontaktade respondenterna via mejl och telefon efter att vi hittat kontaktuppgifter på respektive hemsida. Vi använde oss även av Rikskriscentrums Facebookgrupp för att hitta och kontakta respondenter. Av praktiska skäl begränsade vi oss till organisationer och personer inom Skåne eftersom dessa var geografiskt närliggande våra bostadsorter.

Vi fick svar från 10 personer som ville delta i vår studie, från 5 olika organisationer. Vi intervjuade personerna på deras arbetsplatser och två av intervjuerna var gruppintervjuer, med två respektive tre deltagare. Gruppintervjuerna gjordes efter respondenternas egna önskemål om detta. Totalt genomför vi 7 intervjuer. Detta har vi bedömt är tillräckligt många för att kunna se mönster, uppfylla vårt syfte och besvara våra frågeställningar (jfr Bryman 2011:511; Zetterquist & Ahrne 2013:44). För att avgränsa studien valde vi att fokusera på våldsutsatta män i heterosexuella förhållanden. Detta för att vi ville undersöka de normativa och stereotypiska roller som finns då kvinnor oftast framställs som offer och män som förövare (Brå 2014:16), vilket faller väl in under våra teoretiska ramverk.

Bearbetning och analys

Våra intervjuer transkriberades efterhand som vi utförde dem. Vi läste sedan igenom transkriberingarna för att få en överblick över vårt material varpå vi började koda materialet genom att leta efter övergripande teman (jfr Bryman 2011:525, 528-530). För att hitta dessa teman skrev vi kommentarer i marginalen och strök under texten i olika färger utifrån att vi märkt att flera respondenter tagit upp liknande saker. De ursprungliga teman vi fann var: könsnormer, våldsutsatta män, offer och förövare samt professionellas normer. Dessa ändrades sedan om något i den fortsatta kodningen. Att ha teman att läsa materialet utifrån underlättade för oss då vi började se mönster (jfr Rennstam och Wästerfors 2013:201-202) och insåg att våra respondenter var samsynta i vissa frågor. Vi strök även under saker som var av intresse men som inte inföll under något specifikt tema, då vi ville vara öppna och minska risken att missa något. Kodningen utfördes enskilt på respektive intervju, det vill säga vi båda kodade alla intervjuer. Sedan jämförde vi våra fynd med varandra för att se om vi uppfattat materialet på samma sätt. Överlag var vår syn på materialet densamma. Vi sammanfattade det kodade materialet för att urskilja våra centrala teman och subteman (jfr Bryman 2011:528-530).

När vi kodade såg vi återkommande aspekter, uttryck och begrepp. Vi gjorde en selektiv och fokuserad sortering genom att noggrant granska vår empiri och söka efter de mönster eller motsatser som dykt upp (jfr Rennstam och Wästerfors 2013:198). Vi tittade efter likheter och

skillnader, repetitioner, teoretiska kopplingar, vad respondenterna inte sa och de olika teman som var relevanta för vårt syfte och frågeställningar (jfr Bryman 2011:528-530).

Nästa steg var att analysera materialet. Vi har då använt oss utav en växelverkan mellan teori, forskning och empiri, även kallat abduktion. Det gjorde det möjligt för oss att förstå och tolka respondenternas svar samt att vi kunde se det som intressant för vårt syfte och våra frågeställningar (jfr Svensson 2013:182-183, 192-193). Vidare varvade vi dessa i vår analys för att låta de stärka varandra och skapa en intressant dialog. Det material som inte var relevant för vår studie exkluderades. Vi anser att exkluderingen av visst material inte ger läsaren en missvisande bild då vi enbart exkluderat det som inte varit relevant för vårt syfte och våra frågeställningar, samt att vi följt de regler som står under metodens tillförlitlighet. I analysen har vi använt oss av följande fingerade namn: Barbro, Torbjörn, Kristina, Bertil, Ingrid, Ola, Tiffany, Sanna, Berit och Roger. Vi har gjort försiktiga språkliga förändringar i citaten för att få ett korrekt språk, men utan att betydelsen av citatet har ändrats.

Arbetsfördelning

Under skrivandet har vi kontinuerligt haft en dialog kring hur vi ska bearbeta materialet, vad vi vill få fram och noga lyssnat till varandras tankar och åsikter. Vi har dragit nytta av att varandra genom kritiska diskussioner, feedback på varandras skrivande och ett stort utbyte av idéer och tankar. Vi har delat upp bearbetandet på så vis att vi i första utkastet skrivit olika delar i uppsatsen där vi haft en jämlig arbetsbelastning. När vi omarbetat uppsatsen under dess gång har vi inte renodlat skrivit specifika avsnitt, utan vi har båda skrivit och genomarbetat alla delar och kommit fram till det upplägg som uppsatsen nu har. Därmed ansvarar vi båda för alla delar av den slutgiltiga text vi skrivit.

Metoddiskussion

Det finns både styrkor och svagheter med intervju som metod. En styrka är att vi genom våra intervjuer lyckats fånga de professionellas subjektiva upplevelser, erfarenheter, normer och känslor kring ämnet (jfr Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2013:56). Detta faller väl in under vårt syfte. Vi har genom den semistrukturerade intervjun som sagt haft möjlighet att vara både specifika och flexibla vilket vi tror har gett mycket intressanta aspekter till vår uppsats. Vår intervjuguide fungerade bra, då många frågor överlappade varandra vilket gjorde att vi fick med allt utan att ställa för många frågor och därmed styra diskussionen för mycket. I alla intervjuer flöt samtalet på och respondenterna berättade fritt vilket minimerade vår påverkan på vad de valde att berätta. Vi har även gjort vårt bästa för att försöka begripa våra respondenter korrekt och har försökt att vara så öppna som möjligt för att kunna sätta oss in i deras verklighet (jfr Bryman 2011). Vi har genom

användandet av vår förförståelse och kunskap tolkat vårt material, vilket ses som en fördel inom kvalitativ forskning då det ger oss en möjlighet att organisera våra intryck och kunna tolka den sociala världen runt omkring oss (jfr Svensson 2013:186-188). För att inte fastna i en viss personlig bild har vi försökt vrida och vända på våra tolkningar för att nå en mer rättvis bild av den upplevda verkligheten och vårt resultat.

En svaghet med vår studie är att de personer vi pratade med hade en något begränsad erfarenhet av våldsutsatta män. De hade en större erfarenhet av utsatta kvinnor, vilket ledde till att de ofta återkom till kvinnor som målgrupp i intervjuerna. En av organisationerna som vi besökte trodde vi enbart jobbade med män, men det visade sig inte vara fallet. Även dem hade en större erfarenhet av våldsutsatta kvinnor, men de kunde ändå ge oss bra information. Något som skulle kunna vara en svaghet är att två av våra intervjuer skedde i grupp. Detta kan ha lett till att respondenterna blev begränsade på så vis att de inte vågade prata lika öppet. De kan även ha blivit påverkade av varandra och gruppens jargong (jmf. Wilkinson 1998). Det var inget vi specifikt lade märke till men det är också något som är svårt att uttala sig om eftersom vi inte vet vad personerna skulle sagt om intervjuerna skett enskilt. De gånger vi tillsammans intervjuade en enskild person finns det en möjlighet att den respondenten kände sig i underläge. Dock var vi noga att fråga innan om respondenterna hade någon invändning på att vi var två som intervjuade, vilket ingen hade. När Karin höll i två av intervjuerna själv lyssnade Kajsa på inspelningarna för att få en bättre förståelse för samtalet, vilket annars skulle kunnat varit en svaghet då det kunde varit lättare att misstolka respondenterna om Kajsa endast hade läst de utskrivna transkriberingarna.

Vi har under vår studie reflekterat över begreppen tillförlitlighet och äkthet (Bryman 2011:353-355). Tillförlitlighet handlar om att studien ska vara trovärdig, pålitlig och överförbar. Detta genom att ha en öppen diskussion kring hur vi genomfört studien för att underlätta för andra så att de kan förstå och genomföra en liknande studie, i en annan miljö. Det gör också att andra har lättare att bedöma kvaliteten på arbetet. Trots att det är svårt att replikera en kvalitativ undersökning kan vi i viss mån underlätta för ett överförbart resultat till andra studier genom detaljerade beskrivningar av studiens metod och tillvägagångssätt samt resultatet så att andra kan få en ökad förståelse för utformningen av studien och våra tolkningar av empirin. Det är i kvalitativa studier dock svårt att generalisera studiens resultat till en annan situation och andra personer. Men det går trots allt att generalisera vår studie av specifika respondenter som grupp och jämföra med forskning som studerar jämförbara specifika grupper (jfr *ibid.*:369-370). Bryman (*ibid.*) skriver att det är kvaliteten på de teoretiska slutsatserna som dras i relation till empirin som är det essentiella för att uppnå kvalitativ generaliserbarhet. Vi har haft detta i åtanke i bearbetningen av analysen och även försökt att göra våra resonemang så tydliga som möjligt.

Det sista kravet på tillförlitlighet handlar om möjligheten att styrka och konfirmera sin studie. Det innebär att vi har säkerställt att våra personliga värderingar inte medvetet påverkat våra tolkningar och resultat. Detta har vi i viss mån uppnått genom diskussioner med varandra och en granskning från vår handledare. Äkthet innebär att studien visar en rättvis bild av de åsikter som respondenterna har uttryckt. Vi har därför varit noga med att inte manipulera, förvränga eller läsa in saker i vår empiri. Äkthet innebär också att studien ska ge en bättre förståelse och ökad kunskap av den upplevda verkligheten, vilket vi anser att vår studie gör (jfr *ibid.*:356-357).

Forskningsetiska överväganden

Vi har genomgående använt oss av de fyra forskningsetiska krav som Kalman och Lövgren (2012:13-14) skriver om. De första två kraven är informationskravet och samtyckeskravet. Samtyckeskravet innebär att våra respondenter har samtyckt till att delta i studien och gjort så under hela studiens process. För att de skulle kunna göra det gav vi dem tillräckligt med information, vilket uppfyller informationskravet. Tillräcklig information innebär att de var medvetna om syftet med studien, vilka metoder vi använde, hur datan förvarades och vem som ansvarade för studien. Vi informerade även om att de skulle vara aidentifierade i studien och att de när som helst hade rätt att avbryta sitt deltagande. Konfidentialitetskravet uppfyllde vi genom att förvara datan på sådant sätt att ingen obehörig skulle komma åt den. Kalman och Lövgren (*ibid.*) beskriver att ju säkrare en respondent är på att forskaren kommer förvalta informationen på ett bra sätt och om de känner tillit till denne, desto öppnare och ärligare svar kommer forskaren att få. Detta var något vi strävade efter. Det sista etiska kravet är nyttjandekravet. Det innebär att vi endast kommer använda vår data till den här studien.

Vi spelade in de intervjuer vi hade då det minskar risken för att vi skulle missa eller misstolka det respondenten berättade. För att få lov att spela in bör man enligt god etik be om tillåtelse från respondenten (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2013:53), vilket vi gjorde. Vi förklarade syftet med inspelningen och informerade om att så fort intervjun transkriberats kommer filen att raderas. Vi beaktade även personuppgiftslagen (1998:204). Samtycke och öppenhet är viktigt för oss i vår forskning och därför tryckte vi mycket på dessa punkter.

Resultat och analys

Vi kommer att analysera vår empiri utifrån fem olika teman; Maskulinitetsnormen och dess utopiska ideal, Det är svart eller vitt – om våldets olika nyanser, Alla drabbas men ingen träder fram, Det professionella bemötandet och stereotypa föreställningar samt Han slog henne – om professionellas omedvetna normer.

Maskulinitetsnormen och dess utopiska ideal

Könsnormer, samhällsstrukturer och genus är något som alla respondenter diskuterar och har relativt liknande tankar och åsikter om. Alla tar upp att det finns vissa normer i samhället kring hur man bör vara som man. När respondenterna beskriver vad könsnormerna i samhället innebär så målar de upp en bild av en man som är stor, stark, macho, kan stå upp för sig själv och vara dominant. Samtidigt beskriver de att männen enligt könsnormerna inte ska visa sig svaga, rädda, ledsna eller sårbara eftersom det klassas som feminina och kvinnliga drag. Vi kan koppla respondenternas erfarenheter till vad Hirdman (2001) säger om könsnormen i samhället. Hon menar att synen på mannen är att han är den överordnade och kvinnan är den underordnade, vilket historiskt sett har funnits med länge. Hon benämner upprätthållandet av denna könsmaktsordning för genuskontraktet. Hon menar att det grundar sig i människans sociala konstruktion av könen där de patriarkala strukturerna som vårt samhälle är uppbyggt av gör skillnad mellan könen och placerar mannen i den dominerande rollen. Det leder vidare till en ojämlikhet mellan könen där rättigheterna och skyldigheterna skiljer sig åt. Mannen ska enligt den traditionella synen vara stor, stark, försörja familjen och inneha mer makt än kvinnan, vilket vi ser stämmer överens med den bild som respondenterna beskriver som rådande i samhället. Under våra intervjuer frågade vi våra respondenter vad de tänkte om synen på en våldsutsatt man, i relation till den traditionella bilden av mannen. Två av respondenterna tar upp ett målande exempel på den könsnorm som de tror råder i samhället angående våldsutsatta män och en av dem säger:

Lilla Fridolf. Jag tror att det är det som är normen, det är de vi ser framför oss, en toffel, en stackare.*

(Berit)

*Lilla Fridolf är en tecknad serie baserad på en radioserie om en toffelhjärte (nedsättande och skämtsamt benämning på mannen som styrs av kvinnan) där hans längre och större fru dominerar över honom och tvingar honom att utföra hushållssysslor etc. och utövar kontroll och fysiskt våld mot honom (Wikipedia, 2015)

Lilla Fridolf är en karaktär i en tecknad serie, som är utsatt för kontroll av sin fru och blir fysiskt slagen. Lilla Fridolf är en man som vi analyserar skulle placeras i Connells (2008) kategori om *underordnad maskulinitet*. Han besitter typiskt feminina drag vilket gör att han ses som underordnad och kan därav bli exkluderad från olika sammanhang. Detta kan vi återkoppla till Hirdman (2001) som menar att även mannen kan lida av genuskontraktet eftersom det innebär en förväntan på honom att uppfylla alla krav som ställs och uppvisa en viss nivå av maskulinitet. När en man inte uppfyller de här kraven ses han som mindre manlig, vilket leder till exkludering av samhället (Connell 2008). Flera av respondenterna tar upp att våldsutsatta män kan känna att de inte lever upp till maskulinitetsnormen när de är utsatta för våld av sin kvinnliga partner. Respondenterna hävdar att könsnormerna, konstruktionen av genus och maskulinitet är ett problem som påverkar alla, begränsar oss att tänka i stereotypa banor och finns i alla grupper och nivåer i samhället. Berit nämner till exempel att hon jobbar med regeringens nationella handlingsplan som fokuserar på att bekämpa mäns våld mot kvinnor och att det kan vara ett problem att fokus endast hamnar på en part som utsatt:

Bara det målet, att det heter så, säger ju en del om vad vi förväntar oss [...] Från allra högsta nivå i vårt samhälle [...] så ska vi jobba för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. [...] Samtidigt måste vi komma ihåg att det är tvärtom ibland
(Berit)

Berit ger ett tydligt exempel på hur samhället ser på våld i nära relationer, att man fokuserar på mäns våld mot kvinnor och hur synen därmed kan begränsa oss i vårt tänkande. För det kan också, som Berit framhåller, vara tvärtom. Detta kopplar vi till vad Hines, Brown och Dunning (2007), Kumar (2012) och Jönsson (2010:75-77) menar, vilket är att mäns våld mot kvinnor länge har setts som ett samhällsproblem och det påverkar därför även politikerns och samhällets hjälpinsatser och prioriteringar. Kvinnors våld mot män tenderar att bli trivialiserat eftersom det inte ses som ett socialt problem i samhället och det kan bero på att våldsutsatta män inte har studerats på gräsrotsnivå i samma utsträckning som våldsutsatta kvinnor har studerats (Barber 2008, Hines, Brown & Dunning 2007). De flesta av våra respondenter pekar på att mäns våld mot kvinnor är ett samhällsproblem och att kvinnors våld mot män inte är det på samma sätt. Synen influerar på så sätt även de professionella som arbetar direkt med våld i nära relationer.

Respondenterna diskuterar även medias påverkan på våra föreställningar om våldsutsatta män och menar att det spår på bilden av att det är mannen som utsätter och att det handlar om fysiskt våld. Det menar respondenterna leder till att många våldsutsatta män inte känner igen sig i bilden som presenteras. Enligt dem kan en våldsutsatt man då tänka att män inte blir utsatta utan det är något stort fel på just honom och så håller man det inom sig istället och söker inte hjälp. En av våra respondenter menar att föreställningarna och förväntningarna vi har på en man påverkar alla negativt, både männens syn på sig själva och även andras syn vilket gör att vi behandlar män och kvinnor olika. Vi kan se att den stereotypa könsnormen och bilden av en våldsutsatt man som finns i samhället får reella konsekvenser.

“Det är aldrig svart eller vitt” - Om våldets olika nyanser

Det finns även normer kring våldet och dess karaktär. I våra intervjuer framkommer det att normen i samhället angående våld i nära relationer är att det är fysiskt och utövas av en man mot en kvinna. Hur våldet egentligen ser ut är viktigt att få en förståelse för i det professionella arbetet för att de utsatta ska kunna få den hjälp och det stöd de behöver. Under det här temat kommer vi därför att diskutera vilken typ av våld som de professionella menar att männen utsätts för samt hur könsnormerna kan förvränga verklighetsbilden och vad det kan få för konsekvenser för de utsatta männen och därmed även för det professionella arbetet. Respondenterna framhåller att det är viktigt att definiera vilken typ av våld det handlar om när de träffar en våldsutsatt då situationerna ofta ser helt olika ut beroende på vilken typ av våld man är utsatt för. Det påverkar även vilken typ av hjälp och stöd som de professionella bidrar med. Synen på våld i samhället är att det är fysiskt och om man inte blir utsatt för den typen av våld, har man svårt att se sig själv som utsatt. Torbjörn ger ett tydligt exempel på detta när en våldsutsatt man inte tänkte att han var utsatt för våld eftersom det inte handlade om något fysiskt:

Det är inte sällan som man hör: Ja, men jag har ju inte blivit slagen. [...] Och så börjar vi då berätta hur våld kan se ut och då bara: Ja, jo, det har jag ju varit med om och det har jag också varit med om.

(Torbjörn)

I citatet är det tydligt att den utsatta mannen har en begränsad bild av vad våld i nära relationer är vilket får honom att tro att han inte räknas som våldsutsatt. Vi tolkar att denna syn på våld grundar sig i könsnormerna och de stereotypa föreställningarna om män som Kumar (2012) beskriver som mer aggressiva, förtryckande och makthavande medan normen om kvinnor säger att de är dem som är förtryckta och mottagare av all form av våld. Vi hänvisar vidare till Burcar (2005) som hävdar att bilden av mannen och manlighet som råder kan ses som en social konstruktion där egenskaper så

som fysisk styrka, aktivitet, handlingskraft, tuffhet, dominans och makt kopplas samman med innebörden att vara en man idag. Dessa egenskaper menar Burcar (ibid.) är typiska egenskaper som även kopplas ihop med våldsutövaren och ett fysiskt utövande. De kan vidare ses i kontrast till de egenskaper som oftast kopplas samman med den våldsutsattes karaktärsdrag. En våldsutsatt ses oftast som svag, passiv, oskyldig, försvarslös och i behov av hjälp och stöd vilket stämmer mer överens med de stereotypa dragen för kvinnan (ibid.).

Denna typ av normativt våld finns också i samhället och Johnson (2008) kallar det för *intima terrorister*. Den här kategorin består i stor majoritet av män som utövare där våldet är fysiskt, farligt och handlar om att inneha kontroll och makt. Denna typ av våld går med andra ord i linje med normen som finns kring våld i nära relationer. Men både enligt Johnson (ibid.) och respondenterna handlar det endast om en liten grupp personer som är utsatta för den här typen av våld och det speglar således inte verkligheten på ett rättvist sätt. Trots detta skriver Barber (2008) att våld i nära relation som socialt problem ofta tar form i samhället utifrån en vinkel där mannen är utövare och kvinnan är utsatt. Utifrån detta tolkar vi att konsekvensen kan bli att en man som inte känner igen sig i den här bilden får svårt att se sig själv som utsatt vilket kan påverka viljan att söka professionell hjälp. Men hur ser våldet egentligen ut bland utsatta män?

Respondenterna menar att det finns olika typer av våld så som fysiskt, psykiskt, upptrappningsvåld, motvåld, situationsanpassat våld, det psykopatiska våldet, det kriminella våldet, maktvåldet, materiellt våld och sexuellt våld. En respondent påstår att det är fysiskt, psykiskt och latent (underliggande) våld som är vanligast bland utsatta män. Annars hävdar respondenterna att det vanligaste våldet män utsätts för, enligt deras erfarenheter, främst är psykiskt våld, vilket även forskning säger (Kumar 2012, Nybergh et al. 2013). En respondent påpekar dock att även det psykiska våldet kan se väldigt olika ut, beroende på inom vilken våldskategori det befinner sig och därför är det viktigt att ta reda på mer om detta. Tre av respondenterna refererar till Michael P. Johnsons (2008) beskrivning av olika våldskategorier som menar att det vanligaste våldet är situationsvåldet, eller *Common couple violence* som Hines, Brown och Dunning (2007) kallar det. Hines, Brown och Dunning (ibid) och Johnson (2008) menar att detta är en mildare typ av våld som uppstår i specifika situationer och sker i affekt och därför inte har ett kontrollerande syfte eller ett syfte att trycka ner och behålla makten. Denna typ av våld kan utövas både från mannen och kvinnan och är ofta ömsesidigt, tvärt emot vad normen framhåller. En av våra respondenter talar också om situationsvåld och menar att våldet är ömsesidigt, men är samtidigt noga med att påpeka att även denna typ av våld kan vara dödligt och håller därför inte med om att det kan klassas som en mildare typ av våld.

Vi har märkt att det finns en viss diskrepans mellan Michael P. Johnsons (2008) teori om våldskategorier och hur vissa av våra respondenter uppfattar verkligheten. Dels handlar det som sagt om att vissa respondenter anser att situationsvåldet kan vara lika farligt som intimt terroristvåld. Flera av respondenterna hävdar även att det finns inslag av kontroll i situationsvåldet, vilket inte Johnsons (ibid.) teori framhåller, speciellt om det rör sig om det psykiska våldet som utövas mot mannen. De menar att det psykiska våldet kan innefatta makt och kontroll då den utsatta inte vet vad man får och inte får göra, de blir väldigt passiva och tappar bort sig själva. Torbjörn menar även att det kan vara en medveten strategi från våldsutövarens sida:

Det gör ju oftast att den här personen blir isolerad och mer och mer beroende av den som utsätter för våld. Och desto svårare blir det att lämna relationen för att man är så himla beroende av den här personen. I många fall så är det ju en medveten strategi att man ska isolera personen, för då har jag full kontroll.

(Torbjörn)

Enligt citatet blir det som en ond cirkel där man kommer längre och längre in i våldet och tillslut påverkar det hela individens liv. Även Hines, Brown och Dunning (2007) skriver att våldsutövande kvinnor i olika studier har angett att de brukar våld på grund av ilska, avundsjuka, hämnd eller våld som därmed är verktyg för kontroll och makt över sin manliga partner. Nybergh, Enander och Krantz (2016) hävdar att det psykiska våldet är medvetet, effektivt och övergripande i hela relationen.

Enligt respondenternas erfarenheter innefattar det psykiska våldet mycket kränkningar. Männen har ofta fått höra att de inte är värda något, att de är korkade och de har ofta en naggad självkänsla. Det här påverkar såklart de utsatta negativt och respondenterna beskriver att många män berättar att de är väldigt olyckliga för att de är utsatta för svartsjuka, kontroll och manipulation. Vi kan se liknande resultat i Flinck, Åstedt-Kurki och Paavilainens (2008) studie som fann att självkänslan och självförtroendet hos de som blivit utsatta för psykiskt våld hade påverkats negativt. Respondenterna beskriver även att de som är utsatta för psykiskt våld enligt deras erfarenheter är individer som hela tiden anpassar sig, som är passiva, osäkra, villrådiga, känner frustration, vanmakt och som har en känsla av att vad de än gör så blir det fel. Om de utsatta männen då påverkas av normen som säger att våldet är fysiskt, som vi diskuterade ovan, är risken stor att de inte söker hjälp när de är utsatta för det psykiska våldet i tid. Enligt våra respondenter kommer inte männen i första taget utan inte förrän efter flera år i den ohälsosamma relationen:

De flesta kommer inte de första fem åren utan de kommer ju när det har gått många år i destruktivitet.

(Bertil)

Efter flera år menar respondenterna att det är troligt att man har fastnat i en ond cirkel och kommit djupt in i destruktivitet, är isolerad från omvärlden och kanske inte längre har någon annan än sin utövare. En annan svårighet och bidragande faktor till att få män söker hjälp menar två av våra respondenter är att de upplevt att det är lättare att ”skaka av sig” psykiskt våld som man. Som förklaring uppger de att många män inte tar det psykiska våldet på allvar, att de tenderar att bagatellisera det. De har svårare att erkänna att de är utsatta och de kan ofta acceptera sin situation, istället för att se att det är en våldsamt relation som de kan lämna. Några av våra respondenter säger att man normaliseras in i ett missförhållande och därför lägger man inte märke till hur utsatt man är, vilket vi kan koppla till den bristande förståelsen som Torbjörn gav exempel på i början av detta tema. Ola beskriver att han upplever att männen inte alltid berättar historien som den verkligen är:

Andra kanske försökte göra om historien lite så att de skulle komma ut ur historien med hedern i behåll. Jag får en uppfattning om att de snyggar till historien lite,[...]att det kanske försöker skämta till det lite för att ta udden ur att de var jäkligt rädda och att de faktiskt var jäkligt obehagligt.

(Ola)

Att skämta bort allvaret i situationen är något som vi även funnit i Nyberghs et.al. (2013) studie. De skriver att män tenderar att inte ta våldet på lika stort allvar som kvinnor och att män kan försöka skämta bort det, vilket är just vad våra respondenter tagit upp ovan. Vi undrar dock om det är på grund av att de vill leva upp till maskulinitetsnormen och inte visa sig vara avvikande eller om det är för att de inte upplever att de blir lika kränkta och hotade, att de verkligen inte ser allvaret. Vi frågade våra respondenter om detta och det var en del delade meningar. Vissa menar att männen faktiskt inte inser att de är utsatta medan andra menar att de bara inte vill visa sig svaga som män men ändå förstod allvaret i sin situation. Vidare förklarar våra respondenter att detta är en svårighet i arbetet, just att männen tenderar att snygga till historien. En del respondenter förklarar till exempel att det kan vara svårt att veta hur situationen faktiskt ser ut. Är mannen enbart utsatt eller utövar även han våld mot sin partner? Och är det våldet grövre? Respondenterna betonar att det är viktigt att förstå våldet i relationen och att detta gör det svårare. Oavsett om männen inser att de är utsatta för våld i nära relation eller inte, är det viktigt för de professionella att få männen att inse allvaret i sina situationer. För enligt respondenterna kan man inte hjälpa någon som inte har insikt om sin utsatthet och inte ser det som ett bekymmer. Ett första steg är därför att få dem att förstå allvaret.

Alla drabbas men ingen träder fram

Alla respondenter talar om att det är svårt att nå de utsatta männen eftersom många inte söker professionell hjälp. Vi har i temat ovan börjat analysera vad det kan bero på och ska nu fördjupa oss ytterligare i det. För våld drabbar alla men enligt respondenterna finns det ett stort mörkertal bland våldsutsatta män som vi inte vet någonting om. Vad är det för känslor och tankar som kan röra sig i huvudet på våldsutsatta män och hur påverkar det benägenheten att söka och ta emot hjälp? Nedan kommer vi att analysera empirin utifrån Connells (2008) maskulinitetsteori och Goffmans (2011) teori om stigmatisering. Flera av våra respondenter tar upp att det finns en bild av att våld i nära relationer enbart drabbar vissa, men att denna är felaktig:

Det drabbar alla.

(Ingrid)

Ingrid förklarar att männen som kommer till deras mottagning både är arbetslösa eller arbetar inom höga positioner, de kan ha missbruksproblematik men också inte. Hon hävdar att våldet slår över alla grupper på det sättet. Vidare berättar en annan respondent att det är viktigt att man som professionell är öppen för att det kanske inte blir den historia som man har förväntat sig, att komma ihåg att man inte ska utgå från att det är på ett visst sätt, trots att vi i dagens samhälle utgår från att våld i nära relationer handlar om mäns våld mot kvinnor. Vi behöver dock förenkla verkligheten och placera människor i fack för att lättare kunna förstå och handskas med dem och för att inte överbelastas med information (Goffman 2011). Vid första mötet förstår vi en person utifrån de kategorier vi placerat dem i, vilket också resulterar i att vi förväntar oss att personen ska vara på ett visst sätt (ibid.). Våld i nära relationer placerar vi inom en kategori eller grupp där mannen är förövare och kvinnan är offer och där det rör sig om fysiskt våld. Men precis som Ingrid påpekade i citatet ovan, slår våldet över alla grupper och kön. Alla drabbas och det sker på olika sätt. Vad blir då konsekvenserna av att vi tenderar att kategorisera detta fenomen på ett sätt som inte speglar verkligheten?

Ett återkommande tema genom alla våra intervjuer var att de våldsutsatta männen inte berättar om situationen. Våra respondenter beskriver att en av svårigheterna i arbetet är att nå de utsatta männen. De berättar att de inte kommer och söker hjälp i samma utsträckning som våldsutsatta kvinnor. En av förklaringarna handlar om att de enligt respondenterna är rädda för att inte bli trodda. De berättar att männen är väldigt begränsade i sitt agerande just på grund av detta, på grund av rädslan att inte bli trodd. En av respondenterna återger att hans klienter berättat för honom att de har gått till polisen och att de tyckte att det var ”rent för jäkligt”. De har berättat att de upplevde att

polisen inte tog dem på allvar och att poliserna till och med gjort en min eller en grimas. Detta på grund av att en stor man kommer in och berättar att han blivit slagen av en kvinna, som är mycket kortare och mindre än honom. Vi har fått liknande historier från våra andra respondenter, där polisen inte tagit upp anmälningar eller där en advokat har skrattat den våldsutsatta mannen rakt upp i ansiktet. Vi analyserar att bemötanden som dessa grundar sig i ouppfyllda förväntningar, som vi nämnde innan. Men det är inte bara hos olika myndigheter som de våldsutsatta männen möter motstånd:

En del berättar att de har berättat för manliga vänner och bara fått höra: Ah men för fan, ge henne en smäll så att hon slutar. Men då har ju männen jag träffar sagt att: jag vill inte slå henne. Ja, hon slår mig men jag vill inte slå henne, men det fattar inte mina vänner.

(Ola)

Även hos vänner möter de våldsutsatta männen motstånd och oförståelse. I citatet spår mannens vänner även på normen kring att det är män som är den som utsätter. Ola berättar vidare att många inte ens talar om sin situation för sina anhöriga för att de tycker att det är pinsamt. Respondenterna uttrycker att män inte berättar om sin situation i första taget och att man därför är mer ensam i sin situation. Enligt deras erfarenheter har våldsutsatta män ett nätverk som inte vet vad som pågår. Respondenternas erfarenhet är att mannen blir väldigt ensam och lämnad i våldet. Att det är pinsamt och fyllt av skam är något som återkommer i vår empiri. Det kan förstås genom att de inte passar in i sin kategori som man och därmed exkluderas, vilket kan framkalla känslor av skam (Goffman 2011). Respondenterna beskriver att männen pratar mycket om vad andra ska tänka om deras situation. Vad ska grannarna säga, vad ska föräldrarna och syskonen säga? Enligt respondenternas erfarenheter är det inte lika accepterat att som man vara våldsutsatt och därför är också stödet mindre. De beskriver det som att det är en högre tröskel för männen att kliva över och att män är mindre benägna att prata om att de är utsatta, i jämförelse med kvinnor som i större utsträckning pratar med sina vänner om sin relation. Men vad beror det på? Varför är det pinsamt för män att tala om sin utsatthet? Kristina uttalar sig på följande vis:

Han som man... Han skulle ju inte kunna sättas i den situationen.

(Kristina)

Att han inte skulle kunna sättas i positionen som utsatt, kan förklaras genom att det inte går att knyta an till rollen och idealet som man (Connell 2008). Goffman (2011) beskriver hur vi tillskriver män och kvinnor olika attribut. När en person inte lever upp till våra förväntningar skapas det en diskrepans, till exempel när vi ser ett manligt offer. Diskrepansen är oönskad eftersom den går emot

hur vi anser att en man bör vara. Detta leder till att individen stämplas som utstickande och kommer därmed bli stigmatiserad. Att bli stigmatiserad innebär att den som inte passar in i det som är önskvärt blir exkluderad från olika situationer i samhället (ibid). Enligt respondenterna berättar de våldsutsatta männen att de inte tycker att dem lever upp till maskulinitetsnormen och de professionella uttrycker att männen alltid pratar om känslor av skam och skuld. Om vi tolkar det genom Goffmans (ibid.) teori innebär det att männen upplever känslor av skuld och skam på grund av att de känner sig exkluderade. Till exempel påpekar Ingrid att enligt könsnormen så ska män inte tolerera att bli utsatta för våld, vilket männen som hon kommit i kontakt med reflekterat över. Även våra andra respondenter berättar att skammen är stor hos den våldsutsatta mannen eftersom det går emot normen och att man inte är ”man nog” om man är våldsutsatt. Detta grundar sig i en känsla av exkludering från maskulinitetsnormen vilket, enligt respondenterna, påverkar männens benägenhet träda fram. Respondenterna påpekar att det är svårt för män att ta steget och våga söka hjälp på grund av att de skäms. Enligt deras erfarenheter är det även svårare för männen att öppna upp sig när de väl har sökt hjälp. Männen tror att de är ensamma i sin situation. Enligt respondenternas erfarenheter är männen också oroliga för hur andra ska se på dem när de söker hjälp. Att andra ska tänka att han är mesig och omanlig som inte står emot.

Många författare har diskuterat hur könsnormerna påverkar oss och vad det har för betydelse för våldsutsatta män. De menar att samhällets stereotypa föreställningar om traditionella könsroller och maskulinitet, som nämnt innan, påverkar hur männen ser på sig själva, hur de tror att de uppfattas av andra samt hur de bör vara och hur de bör agera (Alfredsson, Ask & Von Borgstede 2016; Hogan et al. 2012; Migliaccio 2001; Thureau et al. 2015). Konsekvensen av att vi kategoriserar individer efter stereotypa föreställningar kan alltså bli att männen upplever stor skam i sin situation och inte vågar berätta. Flera av respondenterna beskriver att de upplever att det blir en form av dubbel skam:

Dels är man våldsutsatt och det är skamligt i sig att man har låtit någon slå en, men också att man är en man som har blivit slagen av en kvinna.

(Ola)

Enligt respondenternas erfarenheter är det just skammen att ha blivit utsatt för våld av en kvinna som besvärar männen mest. Machado, Hines och Matos (2016) menar att våldsutsatta män har svårt att se sig själva som offer vilket då framkallar känslor av skam. Att vara våldsutsatt går inte ihop med normen om maskulinitet. Detta kan vidare förstås utifrån det Connell (2008) beskriver som den hegemoniska maskuliniteten, vilket är den ideala mannen, det som utgör mansnormen. Det vill säga den maskulinitet som de våldsutsatta männen misslyckas med att uppnå och därför blir exkluderade. Beroende på hur väl en man stämmer in på idealet och normen, tilldelas han en viss status i samhället. En status som varje man bör sträva efter för att passa in i. Enligt Migliaccio (2001) är

den huvudsakliga orsaken till att männen inte söker hjälp tidigt i sin utsatta relation just rädslan av att de skulle förlora sin maskulina identitet, vilket gör att männen stannar kvar i den våldsamma relationen länge, innan vissa tillslut sökte hjälp. Vi kan se att männen alltså var rädda för att förlora sin maskulina identitet eftersom det också skulle innebära att de skulle förlora en viss status.

Respondenterna förklarar att man i mötet med den våldsutsatta mannen måste bryta ned situationen för honom så att han förstår att det bara handlar om ett beteende, att en kvinna kan utsätta en man, att försöka normalisera beteendet. Det handlar om att få mannen att känna att han ändå är en okej man, fast att han är våldsutsatt. Det finns ett psykologiskt hinder hos män, i form av maskulinitetsnormen, som gör att de drar sig för att söka hjälp när de är eller har varit utsatta för våld av sin kvinnliga partner. Männen har en rädsla för att bli förlöjligade av omgivningen om de skulle söka hjälp och det skulle komma fram att det är utsatta för våld (Barber 2008; Flinck, Åstedt-Kurki & Paavilainen 2008; Kumar 2012; Migliaccio 2001).

Men hur ser det ut bland de män som faktiskt söker sig till de professionella? I intervjuerna berättar respondenterna att männen som faktiskt söker hjälp själva ringer in. Detta i kontrast till våldsutsatta kvinnor, som även kommer från andra instanser, som till exempel socialtjänsten eller polisen. Hines, Brown och Dunning (2007) skriver att vissa våldsutsatta män upplever att de befinner sig i ett system som är uppbyggt för att hjälpa kvinnor, vilket vi tolkar skulle kunna förklara varför inte fler män refereras från andra instanser i samhället. Det finns enligt Thureau et al. (2015) inte samma information om kvinnors våld mot män som tvärtom, vilket ytterligare kan tolkas som en förklaring till varför färre män kommer från andra instanser. Många män har en svag tilltro till den hjälp och service som finns (Machado, Hines & Matos 2016), vilket vi tolkar skulle kunna vara en biverkan av återspeglings av de stereotypa normbilderna hos myndigheter som vi diskuterat tidigare.

Vi kan utifrån vår empiri se att det finns svårigheter med de stereotypa bilderna då de påverkar de professionellas arbete. Dels i att de professionella måste bryta ned situationen och få männen att förstå att våldet är en handling och att alla kan drabbas. Att han är en okej man ändå och inte ensam i sin situation. En annan svårighet som de nämner är som sagt att det är svårt att komma i kontakt med de våldsutsatta männen eftersom de inte söker hjälp i så stor utsträckning. Mansnormen verkar ha stor påverkan på männens benägenhet att söka hjälp. Men hur bemöts männen av de professionella när de väl vågar ta steget och söka hjälp?

Det professionella bemötandet och stereotypa föreställningar

Under våra intervjuer pratade vi om de professionellas bemötande av våldsutsatta män utifrån könsnormen och de stereotypa föreställningarna kring offer och förövare. Vi kommer nedan att

återge delar av vår empiri där man ser den utsatta mannens situation som mindre allvarlig än kvinnans, att man ser olika på samma våldshandling beroende på vilket kön den utsatta har samt hur de professionella omedvetet påverkas av könsnormerna. En av våra respondenter tar upp att vi i samhället ser på män och kvinnor olika vilket kan leda till att myndigheter och andra professionella utgår ifrån de stereotypa föreställningarna som finns kring våld i nära relationer. De kan tänka att den utsatta mannen är lite överdriven i sin situation och därför tar denne inte det på allvar. Hon förklarar detta vidare:

Det kan va lättare att tänka om män: kom igen nu, skärp dig. Man kanske förutsätter att dom ska ha lite mer go i sig.

(Tiffany)

Två av respondenterna menar att de som inte jobbar direkt med de utsatta lättare kan ha en allmän uppfattning om att kvinnors våld mot män inte är lika allvarligt som mäns våld mot kvinnor. Detta kan leda till att de bagatelliserar männens situation. Samtidigt påpekar Ingrid att det kan vara tvärtom också, att det tas på väldigt stort allvar. När det kommer fram att en man är utsatt, menar Ingrid att det kan trigga igång de professionella på ett annat sätt. En del blir väldigt upprörda och det influerar deras benägenhet att vilja hjälpa till, förklarar hon.

Människor går igång och tycker att det här är fruktansvärt och den här mannen måste få all hjälp. Det gör man ju inte alls med kvinnor på samma sätt för man är ju van vid det.

(Ingrid)

Ingrid menar att det kan bero på att professionella tror att det måste vara väldigt allvarligt när det handlar om utsatta män eftersom man inte ser dem i så stor utsträckning och det krävs ofta mer för att de ska våga söka professionell hjälp. Hon berättar även att situationen ofta har pågått en längre tid när männen söker hjälp. Vi sökte en förklaring till varför bilderna skiljer sig åt när det kommer till synen på allvaret i situationen. Enligt Hogan et.al. (2012) finns en bristande förståelse för att män kan vara offer, vilket påverkar den allmänna uppfattningen i samhället. Detta kan ses som en förklaring till den generellt underskattade bilden av männens situation och allvaret i den, som framkommer i vår empiri. Samma studie visar samtidigt att terapeuterna i studien fick en annan förståelse för männen efter att de kommit i kontakt med dem. Bilden av våldet blev mer realistisk och inte lika styrd av föreställningar om den goda kvinnan och onda mannen, vilket kan förklara varför de professionella som jobbar nära klienterna ser en annan bild av situationen och tar det på större allvar.

Svårigheten att se män som offer leder oss in på något som vi diskuterade under våra intervjuer, nämligen att man ser på samma våldshandling på olika sätt beroende på den utsattes kön. Även här fann vi olika reaktioner på allvaret i situationen. Sanna menar att när en kvinna berättar att hennes man är svartsjuk, reagerar omgivningen direkt och tar det som ett stort och allvarligt problem eftersom en kvinna inte ska behöva acceptera det. Om mannen är utsatt för ett svartsjukt beteende tas det däremot inte på lika stort allvar:

Om en man säger att min fru är svartsjuk och hon tittar i min telefon kanske man bagatelliserar lite och bara: ja, hon är svartsjuk men det är inte något allvarligt för hans del.

(Sanna)

Hon menar att vi, i kontrast till citatet ovan, ser en man som kollar en kvinnas telefon som en person som inte bara svartsjuk utan även kontrollerar kvinnan. Vi ser i vår empiri att det är ett återkommande tema att vi ser på samma typ av våld på olika sätt, beroende på om det utövas mot en man eller mot en kvinna. Berit berättar om ett annat exempel som handlade om ett gruppsamtal hon hade haft med våldsutsatta kvinnor där en kvinna berättade att hon och hennes man var iväg på en campingsemester och började bråka en kväll. Hon hade då plötsligt blivit så förbannad på honom att hon mulade in ett paket fetast i nacken på honom. Berit berättar att hela gruppen, inklusive hon själv, tyckte att det var roligt och skrattade åt historien. Men efteråt hade hon börjat fundera över vad det var kvinnan berättade egentligen:

Om man funderar på vad det är hon säger och om man vänder på det och hon beskriver att mannen hade mulat in ett paket fetast i nacken på henne så hade ingen tyckt att det var roligt [...] jag tror att det är en sådan situation där man måste stanna upp och fundera lite över vad det är hon säger.

(Berit)

Vi tycker att det är ett väldigt målande exempel på hur en situation kan uppfattas totalt olika om man byter kön på personerna. Några av respondenterna beskriver en taktik som de brukar försöka följa, att de i tanken byter kön på sina klienter för att lättare kunna se om de bemöter personen utifrån könet eller inte. De anser att det är viktigt att ständigt reflektera över detta och tänka utifrån det motsatta könet eftersom det annars finns en risk att man missar något när situationen inte är som man förväntar sig. Ett annat exempel på en situation som uppfattas olika är ett experiment gjort av en holländsk psykolog, som två av våra respondenter berättar om. Experimentet gick ut på att en man och en kvinna börjar bråka på en offentlig plats. Först filmas det när mannen blir fysiskt och psykiskt våldsam mot kvinnan och ganska direkt reagerar människor runt omkring och går fram och lägger sig i situationen. Sedan filmas samma händelse, fast det är ombytta roller, där kvinnan är

våldsamt mot mannen varpå ingen i omgivningen ingriper:

Sen är det samma par som kommer där det är kvinnan som är väldigt våldsamt och gör precis samma saker och det är ingen som kommer fram och hjälper, utan det är flera som står och tittar och skrattar åt det här och tycker det är lustigt. Där har du normer och värderingar.

(Roger)

Vi tycker att det är ett exempel som synliggör normer och värderingar. Att synen på våldet är beroende av vilket kön offret har skulle kunna förklaras genom Burcar (2005:21) som menar att "mannen" och "offret" inte går hand i hand. Män förväntas idag vara maktbenägna och våldsamma. Christie (i Lindgren & Lundström 2009:309-310 samt Lundgren, Pettersson & Tiby 2003:77) menar även att män inte uppnår kriterierna för att kunna klassas som ett idealt offer. Män kopplas istället samman med kriterierna för förövaren som besitter makt och styrka. Eftersom den stereotypa mansrollen innefattar egenskaper som strider mot offerrollen, blir det svårt att sammankoppla dessa två, enligt Christie (ibid.). Detta leder till att mannens offerroll inte tas på allvar, eftersom han inte är ett legitimt offer, vilket kan leda till att mannen förlöjligas liksom citatet ovan.

Att mannen förlöjligas i en situation där han inte passar in i normen kan vi även koppla till Goffmans (2011) teori om stigmatisering som vi tidigare tagit upp. Filmsekvensen ovan utgör ett exempel när en man är utsatt, vilket inte stämmer överens med de normativa förväntningar som finns på honom (jfr Burcar 2005). Det uppstår en diskrepans, menar Goffman (ibid.). Vi tolkar det som att det är diskrepansen som gör att personerna i filmsekvensen skrattar åt mannen, eftersom han är avvikande från deras normativa förväntningar på vem som utsätts för våld, vilket kan upplevas som komiskt. På samma sätt kan vi tolka Berits berättelse om att hela gruppen skrattade och upplevde det som komiskt när kvinnan mulade fetaost i nacken på sin man. Det gick inte hand i hand med förväntningarna utan var något utstickande. Att vi upplever en diskrepans när någon inte lever upp till våra normativa förväntningar hämmar oss i vår syn på situationen. Våra respondenter menar att vi alltid är påverkade av våra normativa förväntningar.

Jag tror att vi alla har föreställningar om hur det är att vara kvinna och hur det är att vara man. Det ska man jobba mycket med när man jobbar med det här.[...] Man måste hela tiden tänka på normen. Det är vårt ansvar och det är inte etiskt försvarbart om man inte tänker på det.

(Barbro)

Vi tolkar det som att Barbro menar att om man inte reflekterat kring detta, kommer det att påverka arbetet negativt då hon påstår att det inte är etiskt korrekt annars. Våra andra respondenter hävdar att de är medvetna om hur könsnormerna ser ut och hur dessa kan påverka omgivningen. De beskriver att de i sin professionella roll ständigt försöker fokusera på våldet och dess mekanismer istället för vilket kön den utsatta har. De poängterar dock att trots medvetenheten tror dem att de ändå påverkas. Vi frågade därför om de tror att de omedvetet påverkas av könsnormerna i sitt arbete. En av våra respondenter beskriver att alla våra möten präglas av vilka värderingar vi har och var vi kommer ifrån och dessa är viktiga att ha i åtanke. Hon tror att det ändå är skillnad i hur man bemöter män och kvinnor, oavsett hur observant man än är och hur mycket kunskap man har. En annan respondent säger att han tänker att han uppför sig på samma sätt oavsett kön, men att han tycker det är viktigt att komma ihåg att man ändå skickar ut signaler. Han menar att man talar med sitt kroppsspråk och att man bär med sig erfarenheter från sitt privatliv som påverkar vilka ord man använder, vad man betonar i samtalet och vad som lyfts fram. Han menar att en tidigare erfarenhet som kan påverka bemötandet är hur vi har blivit uppfostrade:

Män kanske är uppfostrade att man ska beskydda kvinnor och ta hand om dem och man kanske är mer inklämmande medan mot män är man mer brysk och mer krävande.

(Bertil)

Han beskriver att det lätta svaret är att man uppför sig likadant och att det förmodligen är strävan hos alla professionella men att verkligheten inte ser ut så. En annan respondent påpekar att det är en bra samvetsfråga. Han säger att han genom sitt yrke är medveten om att både män och kvinnor kan vara utsatta för våld i nära relation men samtidigt tror han att vi alltid blir påverkade av samhällets könsnormer och att alla har sina blinda fläckar. Ingrid säger att hon tror att alla individer är så pass inkorporerade i samhället att det inte går att hålla sig ifrån att påverkas av dess könsnormer. Hon beskriver vidare att det sällan handlar om de stora frågorna, utan istället är det de små vardagssakerna som påverkar oss. Att våra respondenter uttryckt vikten av att reflektera över sina normativa antaganden kopplar vi till Hogan et al. (2012) som påpekar att det är en ständig utmaning att inte anta något om klienterna och att inte döma dem efter deras egna erfarenheter, förväntningar och bakgrund. En av våra respondenter upplever att det är svårt att applicera sin kunskap kring våld och se samma mönster hos de utsatta männen, i jämförelse med de utsatta kvinnorna. Liknande tankar återfinns igen i Hogan et al. (ibid.) studie som uttrycker att de professionellas syn på maskulinitet kan utgöra en svårighet i arbetet. I studien menar terapeuterna att de kan bli förvånade över det fysiska, mentala och emotionella våldet som männen blir utsatta för.

Våra respondenter uttrycker med andra ord en svårighet att bortse från de könsnormer som finns eftersom vi hela tiden omringas av dessa. Något de däremot menar är positivt är att de får jobba med både män och kvinnor och både utsatta och utövare. De hävdar att detta hjälper dem att få perspektiv på situationen, vilket förhindrar normativa tankebanor i större utsträckning än om de endast hade arbetat med våldsutsatta kvinnor eller våldsutövande män. De berättar att det ökar deras förståelse för att våld är ett beteende som alla kan ha och att alla kan känna vanmakt och frustration – ur vilket våldet ofta föds.

“Han slog henne” - Om professionellas omedvetna normer

Trots att alla våra respondenter betonar vikten av att ständigt reflektera och vara medveten om de stereotypa föreställningarna, smyger sig de omedvetna normerna kring våldsutsatta män in i våra intervjuer med respondenterna. Vi kan se i våra intervjuer att respondenterna har kunskap om könsnormerna och våldets olika nyanser. De menar att det är viktigt att vara medveten om sina förutfattade meningar för att undvika att de påverkas av det märkbart. Under våra intervjuer lade vi också tyngd vid könsnormer och diskuterade mycket kring det. Men trots detta smyger sig som sagt normerna kring kön och våldets karaktär in i respondenternas diskussioner och sätt att prata. Till exempel uppkommer *kvinnan* som exempel kontinuerligt när många av respondenterna pratar om den utsatta och *mannen* som exempel när de talar om våldsutövaren på ett generellt plan:

[Han] använder våld och ser att *han* får vissa effekter och ser att *han* kanske får *kvinnan* ännu mer beroende av sig[...] (egen kursivering).

(Bertil)

Bertil exemplifierar utövaren som man och den utsatta som kvinna och säger också “*ännu* mer beroende” som även kan tolkas som att han utgår ifrån den traditionella könsnormen om män som mer dominant och innehavare av makt. Vi förklarade syftet med vår uppsats både i den första kontakten med respondenterna och sedan en gång till vid intervjutillfället. Vi ställde även frågor som var specifikt riktade mot våldsutsatta män. Trots detta fick vi emellanåt svar där de talar om de våldsutsatta kvinnorna eller de våldsutövande männen. Utifrån Christie (i Lindgren & Lundström 2009:309-310 samt Lundgren, Pettersson & Tiby 2003:77) tolkar vi det som att respondenterna utgår ifrån normen om det ideala offret, som ska vara en kvinna, och där även Barber (2008) menar att våld i nära relationer utgår ifrån att mannen är utövaren i samhället. Dessa normer verkar influera våra respondenter och påverka hur de talar om våldet. Vi frågar även en annan respondent om hon i kontakten med de våldsutsatta männen har upplevt att de påverkas av de normer som finns och om hon kan märka av det, varpå hon svarar att skam och skuld kan ju en *kvinn*a också känna. Detta hade egentligen ingenting med frågan att göra och kan kopplas till Barber (ibid.) som menar

att kvinnors våld mot män är ett ämne som tenderar att bli trivaliserat. Respondenten verkar tycka att det är viktigare att betona kvinnans utsatthet än att tala om männens.

Vi vill dock poängtera att det var våldsutsatta kvinnor som respondenterna hade mest erfarenhet av, men vi kan märka att många av dem glider tillbaka till den gruppen flera gånger trots att det egentligen inte är nödvändigt för vad de vill säga. När de ger exempel på våld talar de flera gånger om att *han slog henne*. Respondenterna är högutbildade och har lång erfarenhet av socialt arbete. Vi kan således ändå se normativa resonemang och exempel från deras sida. Ett ännu tydligare exempel är när Bertil ska beskriva en våldsutsatt man som han hade kontakt med i arbetet:

Han var väldigt anpasslig till en kvinna som faktiskt hade satt i system att slå honom[...]Det var helt ombytta roller kan man säga. Kvinna var så att säga som en patriarkal urtida man (skratt) medan den här mannen skötte barnen, inköpen och handlade [...] Det var liksom helt ombytta roller[...] Det var precis tvärtom.

(Bertil)

I citatet refererar han till kvinnan som en patriarkal urtida man och gör på så vis en jämförelse med beskrivningen av den traditionella och könsstereotypiska bilden av mannen (Hirdman 2001; Kumar 2012). För Bertil verkar det vara annorlunda och utstickande att en man kan vara utsatt av våld från sin kvinnliga partner då han i sitt exempel nämner att det är ombytta roller hela tre gånger, vilket vi tolkar som att han vill poängtera den annorlunda situationen. Han menar att mannen gjorde de klassiskt kvinnliga sysslorna. Bertil påpekar att situationen är annorlunda och det verkar således inte gå i linje med hans förväntningar. Detta kan vi åter igen koppla till Goffman (2011) som menar att vi stämplar individer som just utstickande när någon går utanför normen för hur vi förväntar oss att denne ska vara. Vi kan även se att Bertil upplevde situationen som komisk på grund av diskrepansen. Här blir det därför tydligt hur pass mycket våra stereotypa föreställningar smyger sig in och formar våra tankar och vad vi väljer att betona.

En annan omedveten norm som vi upptäckt när vi kodat och analyserat vår empiri är normen om att våldet är fysiskt. Några av våra respondenter pratar i början om det fysiska våldet och en av respondenterna säger till exempel i början av intervjun att kvinnors våld mot män inte är lika vanligt. Samtidigt uppger han senare under intervjun att han tror att det är lika många män och kvinnor som är utsatta för psykiskt våld. Här kan vi med andra ord se en paradox. Han utgår direkt ifrån att våld i nära relationer handlar om det fysiska våldet och tillskriver inte det psykiska våldet samma allvar och vikt. En annan respondent, Ola, ska ge ett exempel på att våldsutsatta ofta inte berättar om situationen i detalj vid första mötet och säger:

Vissa kan bara säga: Ja, och så slog han mig.

(Ola)

I citatet använder han både normen kring mannen som förövare samt normen om att det handlar om fysiskt våld. Trots att han kanske anser att just det exemplet är målande för hans poäng, säger vårt val av vad vi lyfter fram en hel del om våra omedvetna normer.

Ovanstående exempel grundar sig i de professionellas tankar och föreställningar som verkar ha influerats av omedvetna normer kring kön och våldets karaktär. Normerna kan i sin tur påverka arbetet med de våldsutsatta männen i olika grad. Ett sätt som det kan påverka, rent praktiskt, är att hjälpen och stödet i viss mån kommer att anpassas efter vår syn på våld i nära relationer och vilka som är utsatta. Exempelvis noterar vi att de professionella gärna påpekar att de har samma insatser och hjälp till män som kvinnor. När vi sedan frågar vidare, visade det sig att det varken finns mansjourer, skyddade gruppboende eller samtalsgrupper för våldsutsatta män, trots att detta finns för kvinnor. I praktiken ser hjälpen och stödet därmed annorlunda ut. En bidragande faktor till varför färre män söker professionell hjälp enligt Thureau et.al (2015), Barber (2008) och Hines, Brown och Dunning (2007) är just att det finns färre insatser, organisationer och information till våldsutsatta män. Det är därför viktigt att nå ut med rätt information och hjälp till de utsatta männen.

Avslutande diskussion

I denna del sammanställer vi kort våra resultat som vi diskuterat ovan och avslutar med att ta upp några tankar som uppkommit under studiens gång samt ger förslag på fortsatt forskning inom området. Syftet med vår studie var att utifrån professionellas perspektiv undersöka hur konstruktionen av genus och könsnormerna i samhället kan påverka arbetet med våldsutsatta män. Våra forskningsfrågor berör respondenternas erfarenheter av våldsutsatta män samt vilken betydelse könsnormerna har för deras arbete med männen.

Synen på våld i nära relationer är att det är en man som utsätter en kvinna för fysiskt våld. Våldsutsatta män tenderar därmed att bli trivialiserade då de inte passar in i mallen och idealet för de traditionella könsnormerna som säger att mannen ska vara den överordnade, dominant och starka (Connell 2008; Hirdman 2001). Inte någon som mottar våld från sin kvinnliga partner, trots att även män utsätts för våld. Enligt våra respondenters erfarenheter upplever männen att det är något fel på dem eftersom de utsätts för våld av sin kvinnliga partner (jfr Goffman 2011). Det leder till att männen är rädda att förlora sin maskulina identitet och de vågar inte heller berätta om sin

situation eller söka professionell hjälp. Detta grundar sig enligt de professionella i känslor av skam, vilket alla respondenterna pekade på är större hos utsatta män. För att undgå skammen jobbar de professionella mycket med att bryta ned situationen och få männen att inse att våldet är ett okönat beteende som alla kan ha. De måste få männen att känna att de är en tillräcklig man, trots att de är utsatta för våld och att det inte är något fel på honom.

Förutom könsnormen studerade vi även normen kring själva våldet, hur den ser ut och vad det får för effekter. Våra respondenter hävdade att de upplevde att normen i samhället talar om ett fysiskt våld, men att våld är mer komplext än så. Både vår empiri och tidigare forskning (Kumar 2012; Nybergh et al. 2013) uttrycker att det vanligaste våldet är psykiskt. Normen påverkar männens benägenhet att se sig själva som utsatta, eftersom de inte tror att det psykiska våldet räknas. Detta resulterar i att männen inte söker hjälp.

De skeva normerna kring mannen och kring våldet leder tillsammans till att de utsatta männen skäms, inte kan se sig själva som offer och därmed sällan kontaktar professionell hjälp. Enligt våra respondenters erfarenheter tenderar männen som väl kommer till dem att ofta snygga till historien, skämta bort allvaret och inte berätta hela sanningen. Respondenterna tolkar det som att männen inte vill visa sig svaga eller att de faktiskt inte inser allvaret. Männen vill inte se sig själva som offer. Detta leder till att de professionella får svårt att hjälpa männen.

Det är inte bara männen som har svårt att ta situationen på allvar utan de professionella beskriver att detta även återfinns bland vänner, myndigheter och andra professionella inom snarlika områden. Respondenterna berättar om män som har blivit skrattade rakt upp i ansiktet när de berättat om sin situation. De menar att männen är rädda för att inte bli trodda och för att bli förlöjligade, vilket det enligt respondenternas historier verkar finnas belägg för. I vår studie kan vi även urskilja att de män som väl söker hjälp ringer direkt till våra respondenter, istället för att remitteras från andra instanser som många kvinnor gör. Detta tolkar vi som ytterligare ett tecken på att samhället inte tar männens situation på allvar, vilket gör det svårare för de professionella att nå individerna. Däremot hävdar våra respondenter att de som arbetar direkt med våldsutsatta män tar deras situation på allvar eftersom bilden blir mer realistisk när de väl träffar männen och inte endast utgår ifrån de stereotypa förväntningarna (jfr Hogan et al. 2012). Trots den mer realistiska bilden, visar vår studie att även respondenterna som arbetar med männen i viss mån påverkas av könsnormerna. De erkänner att de emellanåt kanske skickar ut olika signaler och bemöter män och kvinnor olika. Dock försöker de hela tiden aktivt reflektera över detta och de upplever inte att detta påverkar det konkreta arbetet. Hur mycket de professionella än reflekterar, kan vi i vårt resultat urskilja att könsnormerna ändå smyger sig in i respondenternas sätt att prata. Vi kunde emellanåt se att

respondenterna talade om den våldsutsatta kvinnan och den våldsutövande mannen samt utgick ifrån det fysiska våldet. Våra resultat tyder på att det är svårt att inte anta något om klienterna och att det är omöjligt att inte påverkas av rådande könsnormer, eftersom de är så pass inkorporerade i vårt samhälle.

Vår studie visar även att organisationerna inte alltid erbjuder samma hjälpinsatser till män och kvinnor. Ytterligare ett skäl till varför inte många män söker hjälp är just att det finns färre insatser och organisationer de kan vända sig till (Thureau et al. 2015; Barber 2008; Hines, Brown & Dunning 2007). Detta påverkar det sociala arbetets utformning eftersom det inte finns samma möjligheter att ge stöd till våldsutsatta män som till våldsutsatta kvinnor. Vår slutliga analys av den här studien visar att könsnormerna och de stereotypa förväntningarna som finns i samhället påverkar alla; männen själva, deras vänner, samhällets olika hjälpinstanser och det professionella arbetet med våld i nära relationer. Om vi inte aktivt jobbar för att förändra dessa stereotypa bilder kommer de troligtvis inte heller att förändras, vilket fortsatt kommer att innebära ett hinder för våldsutsatta män att söka sig till professionella och även fortsatt utgöra en svårighet för de professionella i att hjälpa männen.

En reflektion vi gjorde under arbetets gång var att de professionella alla talade om begreppet *offer*. De var samsynade i att begreppet hade en negativ effekt och talade därför om klienterna som *utsatta* för våld. De menade att en person inte bara är ett offer utan att personen också har ett ansvar och en aktiv roll, vilket inte begreppet offer antyder enligt dem. Samtidigt talade de om att männen har svårt att se sig själva som utsatta, som offer, vilket även vår forskning pekat på. Det ideala offret är utifrån samhällets syn även en kvinna (Lindgren & Lundström 2009; Lundgren, Pettersson & Tiby 2003) vilket kan påverka kvinnor att lättare falla in i offermentaliteten. Männen tillskrivs däremot inte offerattributet. Att de professionella försöker jobba bort begreppet offer kan ha en positiv inverkan eftersom ett offer ses som hjälplöst, vilket hämmar individen från att aktivt ta avstånd från våldet. Men hur fungerar det för männen, som inte ser sig själva som offer?

Vi anser att det kan finnas en poäng i att utveckla ett annat tankesätt när det kommer till våldsutsatta män. Detta eftersom de professionellas utsagor tyder på att mycket arbete med män handlar om att få dem att inse och erkänna för sig själva hur pass utsatta dem egentligen är. Att männen ska sluta bagatellisera våldet och våga se allvaret i situationen. Swan et al. (2008) menar att de modeller som professionella ibland använder i arbetet för att ändra ett våldsamt beteende inte fungerar lika bra på kvinnor eftersom de är baserade på männens våldsutövande. I linje med detta menar vi att de modeller och tankesätt som används i arbetet med utsatta kanske inte fungerar lika bra på våldsutsatta män.

Vi menar att männen kanske behöver få utrymme att se sig själva som offer, i någon mening, för att kunna uppfatta situationen som allvarlig. Arbetet med våldsutsatta män kanske behöver läggas upp på ett lite annorlunda sätt, trots att respondenterna menar att våldets mekanismer och känslor är desamma oavsett kön.

En av våra intervjupersoner berättade att de precis utvecklat en nätbaserad terapi för personer som av olika anledningar inte har möjlighet att ta sig till kriscentrum. Vår intervjuperson ansåg att det kan vara ett nytt sätt att anpassa hjälpen till våldsutsatta män som tycker det är jobbigt att söka hjälp. Vi anser att man behöver undersöka mer grundläggande vilka olika typer av behandlingsformer, hjälpinsatser och arbetsmetoder som män respektive kvinnor efterfrågar. Att undersöka om männen befinner sig i ett system för kvinnor i den mån att insatserna bygger på kvinnors behov och om det i sådana fall måste anpassas för männen samt hur dessa insatser då skulle se ut.

Referenser

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2013) "Kapitel 1. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen" ur Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Egypten: Sahara Printing
- Alfredsson, H., Ask, K., & Von Borgstede, C (2016) Personality and Social Psychology. Beliefs about intimate partner violence: A survey of the Swedish general public. *Scandinavian Journal of Psychology*. 57: 57–64
- Barber, C.F. (2008) Domestic violence against men. *Nursing Standard*. 22, 51: 35-39.
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Brå (2014) *Brott i nära relationer, en nationell kartläggning*. Rapport 2014:8. Stockholm: Brottsförebyggande Rådet
- Burcar, V. (2005) *Gestaltningar av offererfarenheter – samtal med unga män som utsatts för brott*. Lund: Sociologiska institutionen
- Burr, V. (2015) *Social constructionism*. 3 uppl. London: Routledge
- Connell, R.W. (2008) *Masculinities*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press
- Eriksson- Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2013) "Kapitel 3. Intervjuer" ur Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Egypten: Sahara Printing
- Flinck, A., Åstedt-Kurki, P. & Paavilainen, E. (2008) Intimate partner violence as experienced by men. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 15(3): 322–327.
- Goffman, E. (2011) *Stigma – Den avvikandes roll och identitet*. 3 uppl. Stockholm: Norstedt
- Hines, D., Brown, J., Dunning, E. (2007) Characteristics of Callers to the Domestic Abuse Helpline for Men, *J Fam Viol* 22:63-72
- Hirdman, Y. (2001). *Genus: om det stabila föränderliga former*. 1. uppl. Malmö: Liber

- Hogan, F.K, Hegarty, R.J., Ward, T., & Dodd, J.L. (2012). Counsellors' experiences of working with male victims of female-perpetrated domestic abuse. *Counselling and Psychotherapy Research*. 12(1): 44-52
- Johnson, M. P. (2008) *A Typology of Domestic Violence: Intimate Terrorism, Violent Resistance and Situational Couple Violence*. Boston: University Press of New England
- Jönsson, H. (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber
- Kalman, H. & Lövgren, V. (2012) "1. Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion" ur Kalman, H. & Lövgren, V. (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.
- Kumar, A. (2012). Domestic Violence against Men in India: A Perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 22:290–296
- Lindgren, S. & Lundström, R. (2009) "Inside victims and outside offenders: dislocations and interventions in the discourse of rape". Department of Sociology, Umeå University, vol. 20, no. 3, p.309-324.
- Lundgren, V., Pettersson, L. & Tiby, E. (2003) "Om kriminologiska maskulinitetsperspektiv i empiriska verkligheter". I Lander, I., Pettersson, T. & Tiby, E. *Feminiteter, maskuliniteter och kriminalitet - genusperspektiv inom svensk kriminologi*. Lund: Studentlitteratur
- Lövestad, S. & Krantz, G. (2012). Men's and women's exposure and perpetration of partner violence; an epidemiological study from Sweden. *BMC Public Health*. 12:945.
- Machado, A., Hines, D. & Matos, M. (2016). Help-Seeking and Needs of Male Victims of Intimate Partner Violence in Portugal. *Psychology of Men & Masculinity*.
- Migliaccio, A.T. (2001). Marginalizing the battered male. *The Journal of Men's Studies*, 9(2): 205–226.
- Nybergh, L., Taft, C., Enander, V. & Krantz, G. (2013). Self-reported exposure to intimate partner violence among women and men in Sweden: results from a population-based survey. *BMC Public Health*. 13:845.

Nybergh, L., Enander, V., & Krantz, G. (2016). Theoretical Considerations on Men's Experiences of Intimate Partner Violence: An Interview-Based Study. *J Fam Viol*, 31:191–202

Personuppgiftslagen (1998:204)

Proposition 1997/98:55 *Kvinnofrid*

Rennstam & Wästerfors (2013) "Kapitel 13. Att analysera kvalitativt material" ur Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Egypten: Sahara Printing

Svensson, P. (2013). "Kapitel 12. Teorins roll i kvalitativ forskning" ur Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Egypten: Sahara Printing

Swan, S.C., Gambone, L. J., Caldwell, J. E., Sullivan, T. P., & Snow, D. L. (2008). A review of research on women's use of violence with male intimate partners. *Violence and Victims*. 23(3): 301–314.

Thureau, S., Blanc-Louvry, I.L., Thureau, S., Gricourt, C., Proust, B. (2015). Conjugal violence: A comparison of violence against men by women and women by men. *Journal of Forensic and Legal Medicine*. 31:42-46

Wenneberg, S.B. (2010). *Socialkonstruktivism - positioner, problem och perspektiv*. Uppl. 2:1. Malmö: Liber

Wikipedia (2015). *Lilla Fridolf*.

<http://seriewikin.serieframjandet.se/index.php/Lilla_Fridolf> (Hämtad: 2016-04-22)

Wikipedia (2016). *Toffelhjälte*. <<https://sv.wikipedia.org/wiki/Toffelhj%C3%A4lte>> (Hämtad: 2016-04-22)

Wilkinson, Sue (1998) Focus group methodology: a review. *International Journal of Social Research Methodology*. 1 (3): 181-203.

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej!

Vi är två socionomstudenter vid Lunds Universitet som har påbörjat vår kandidatuppsats. Vi ska skriva en uppsats som berör kvinnors våld mot män i nära relationer. Vår tanke är att vi vill intervjua professionella som i sitt arbete kommer i kontakt med personer som blivit utsatta för våld i nära relationer och som har erfarenhet av att arbeta med kvinnors våld mot män. Vårt syfte med studien är därmed att undersöka vad professionella har för kunskaper kring detta.

Vi undrar därför om ni skulle vara intresserade att delta? Intervjuerna kommer vara ca en timme långa. Ni kommer givetvis vara anonyma i studien och om intresset finns kommer vi efter studiens slutförande skicka resultaten. All medverkan är frivillig och ni behåller rätten att hoppa av när som helst under studiens gång. Informationen vi samlar in kommer enbart användas för studiens syfte och sedan raderas. Vi skulle vara väldigt tacksamma om ni skulle vilja hjälpa oss med detta! Vi tycker att det är ett ämne som är viktigt att belysa och som inte fått tillräckligt mycket utrymme i samhällsdebatten och er hjälp skulle kunna bidra till att vi kan lyfta och diskutera ämnet!

Vi tar tacksamt emot alla som vill delta och uppskattar om ni svarar så snart som möjligt!

Ni kan nå oss antingen via mail eller telefon. Mail: soc13kja@student.lu.se

Tele: +46702872204 eller +46736548800

Om önskas, kan ni även kontakta vår handledare David Hoff på nummer +46739319517 eller via mail david.hoff@soch.lu.se

Ha en trevlig dag!

Vänliga hälsningar,

Kajsa Järnehage och Karin Rönnblom

Bilaga 2: Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

- Berätta lite om arbetsplatsen! (T.ex. antal anställda, arbetsbelastning, styrning, ekonomi, antal brukare, vad har du och dina kollegor för utbildning?).
- Vad har du för position? Arbetsuppgifter?
- Hur länge har du arbetat här? (Upplever du någon förändring sen du började arbeta här?)
- Hur länge har du arbetat med våld i nära relationer?

Tema 1: Hjälpinsatser

- Berätta om hur ni går tillväga när ni träffar en person som blivit utsatt för våld i nära relation.
- Vilka hjälpsatser erbjuder ni till personer som blivit utsatta för våld i nära relation? Hur fungerar de, vilka resultat ser ni? vilka problem kan uppstå? Finns det tillräckligt med resurser för er arbete?
- Kan du skatta hur många som kontaktar er som är män respektive kvinnor? - Vilka metoder/bedömningsinstrument använder ni? Hur tycker du det fungerar? Vad fungerar bra/dåligt? Varför?
- Finns samma insatser för män som det finns för kvinnor? (eller är det insatser för den manliga förövaren och det kvinnliga offret)
- Upplever du att det saknas någon typ av insats? Isåfall vilken/vilka och varför? - Har ni något samarbete med andra organisationer? Om ja, hur ser det ut?

Tema 2: Målgruppen

- Hur upplever du de personer som ni kommer i kontakt med? Vad är det för typ av personer?
 - Kan du beskriva hur männen är när de kommer till er? (vad pratar de om, finns det några gemensamma nämnare mellan männen, hur betar de sig i mötet, beskriver de några särskilda svårigheter?)
- Hur talar männen om våldet?
- Vilken typ av hjälp/insats är det männen vill ha? Vilken typ av hjälp/insats bedömer ni att de oftast behöver? Ser ni några svårigheter med insatserna här? Vad fungerar/fungerar inte? - Vad är den vanligaste orsaken till att de söker hjälp? (Vilken typ av våld är de utsatta för, varför tog de kontakt med er - eget initiativ eller påtryckningar från andra?)

- Hur många gånger brukar ni träffa den utsatta? Är det någon skillnad mellan män och kvinnor? Upplever ni att någon skillnad mellan könen i benägenheten att få fortsatt hjälp gentemot bara ett besök?
- Hur brukar männen bemöta hjälpen de får av er? (Grad av mottaglighet)
- Ser du några kulturella skillnader eller likheter mellan de som söker hjälp?
- Hur beskriver männen stödet från nära och kära? Vågar de berätta om sin situation?

Visar de i sådana fall förståelse?

- Upplever ni någon skillnad mellan könen? T ex allvarlighetsgrad i situationen, typen av våld de är utsatta för, hur de utsatta pratar om det, vad de säger att de behöver hjälp med, hur insatserna är anpassade.
- Pratar männen om vad andra tycker om deras situation, t ex normer i samhället eller personer i deras närhet. Isåfall, vad berättar de?

Tema 3: Erfarenheter i det egna arbetet

- Upplever du att du har tillräcklig kunskap om män som den utsatta parten? - Finns det någonting du känner att du/ni behöver utveckla i arbetet med våld i nära relationer? (kunskapsluckor, får ni någon utbildning? Om ja, vad tycker du om den?) - Upplever du att du och dina kollegor har olika tillvägagångssätt när ni kommer i kontakt med män respektive kvinnor? (Brukar ni vara enade när ni diskuterar jobbfrågor eller brukar det uppstå konflikter? Upplever du att du och dina kollegor har en enad syn på våld i nära relationer? Besitter ni samma kunskap?)
- Upplever du att du får stöd från ledningen och/eller från dina kollegor?
- Hur upplever du att det är att jobba med män? Finns det några svårigheter för dig? Beskriv! (Skillnad i arbetet mellan män och kvinnor? Är problemen vanliga pga att de är män eller är det pga våldet i relationen)
- Vilka andra svårigheter upplever du i ditt arbete? Varför? Kan du ge något exempel på en situation du tyckt varit extra svår?
- Vad skulle kunna göra ditt arbete lättare?

Tema 4: Normer i samhället

- Vad upplever du att det finns för normer kring våldsutsatta män på din arbetsplats?
- Vad upplever du att det finns för normer kring våldsutsatta män i samhället?
- Vad tycker du om de normer som finns?
- Vad har du själv för tankar kring kvinnors våld mot män?
- Var tror du dessa bilder kommer ifrån? Kan du se att dessa bilder återspeglas i samhället?

Hur?

- Påverkar dessa normer ditt arbete? På vilket sätt?

Övrigt:

- Har du något annat att tillägga om ämnet? Är det något du tycker att vi har missat som du anser är viktigt att ta upp? Har du några frågor?
- Vill du att vi skickar den färdiga studien?

Tack för din medverkan!